

УДК 327.5(5-11)"20"

DOI: 10.5937/rnb30-60750

Оригинални научни рад

Политика националне безбедности

Година XVI вол. 30

Бр. 3/2025

стр. 105-132

Борис Бурсаћ*

*Институт за српску културу, Приштина-Лепосавић,
Република Србија*

Предраг Терзић**

Институт за политичке студије, Београд, Република Србија

ИДЕОЛОГИЈА, УЛОГА И ДЕЛОВАЊЕ ХЕЗБОЛАХА У КОНТЕКСТУ БЛИСКОИСТОЧНИХ СУКОБА И МЕЂУНАРОДНЕ БЕЗБЕДНОСТИ***

Сажетак

Овај рад пружа свеобухватну анализу Хезболаха, истражујући његову генезу, развој, идеолошке оквири, организациону структуру, оперативне методе и комплексни регионални и међународни утицај. Полазећи од прецизне дефиниције тероризма и карактеристика савремених терористичких организација, рад аргументује научну релевантност Хезболаха као хибридног актера који комбинује елементе политичке партије, социјалног покрета, терористичке групе и паравојне снаге, играјући централну улогу у геополитичким динамикама Блиског истока. Примарни циљ овог истраживања је систематско испитивање кључних фактора који су допринели формирању Хезболаха, анализу његове унутрашње организације и структуре, идеолошких постулата који дефинишу стратешке циљеве, као и мултидимензионалних аспеката његовог деловања.

* Имејл адреса: boris.bursac89@gmail.com; ORCID: 0009-0002-0654-5186.

** Имејл адреса: predrag.terzic@yahoo.com; ORCID: 0000-0003-3896-6217.

*** Рад је написан у оквиру научноистраживачког рада НИО по Уговору склопљеним са Министарством науке, технолошког развоја и иновација РС број: 451-03-136/2025-03 од 27. 1. 2025. године.

Истраживање обухвата детаљан преглед војних операција, политичке партиципације, социјално-хуманитарних активности и механизма финансирања Хезболаха, као и варирајуће глобалне перцепције. Посебна пажња посвећена је улози Хезболаха у блискоисточним сукобима, попут Другог либанског рата 2006. године и грађанског рата у Сирији. Методологија истраживања подразумева анализу секундарних извора, укључујући релевантну академску литературу, извештаје међународних организација, медијске архиве и доступне примарне документе. Примењен је компаративни и историјски приступ како би се разумео развој Хезболаха у контексту шире политичке и друштвене ситуације у Либану, нарочито у погледу грађанског рата и израелске инвазије 1982. године, као и утицаја Иранске револуције из 1979. године. Ова комплексна анализа доприноси дубљем разумевању феномена Хезболаха и његових импликација на регионалну и међународну безбедност, пружајући основу за даља истраживања сложених односа између државних и недржавних актера на Блиском истоку.

Кључне речи: Хезболах, Блиски исток, Либан, тероризам.

УВОД

Овај рад тежи научној анализи Хезболаха, организације коју свестраност и утицај на Блиском истоку, као и деловање у међународним односима чини значајном за опсежније научно изучавање. Пре него што се упустимо у детаљно истраживање улоге и деловања Хезболаха, неопходно је прецизно дефинисати основне појмове које ћемо користити током анализе. Имајући у виду да је тероризам сложен и контроверзан феномен који утиче на многе аспекте савременог друштва, његова распрострањеност обухвата међународни, регионални и унутардржавни ниво, а укључује и различите облике организованог насиља, било да је реч о појединачним делима или колективним акцијама (Bursać i Tančić 2024, 112).

Тероризам представља највиши степен екстремизама, а екстремизам се, према програмско-циљној оријентацији, може поделити на: идеолошки (екстремна левица и десница), етносепаратистички и религијски екстремизам (Ђорић 2021, 60). За потребе овог научног рада тероризам ћемо сагледати као

вишедимензионални политички феномен, односно сложени облик организованог, индивидуалног и, ређе, институционализованог политичког насиља, који је обележен застрашујућим брахијално-физичким и психолошким методама политичке борбе којима се обично у време политичких и економских криза, а ређе у условима економске и политичке стабилности једног друштва, покушавају да систематски остваре „велики циљеви” на начин потпуно непримерен датим условима (Simeunović 2009, 78). Док се терористичке организације одликују јасном хијерархијском или мрежном структуром, израженом тајношћу у деловању, као и употребом насиља као примарног средства за постизање циљева, неретко су мотивисане идеолошким или верским уверењима, која служе као оправдање за њихове акције. Спремност на сваки облик политичког насиља, самим тим и на тероризам, подразумева да његови потенцијални носиоци егзистирају у средини контаминираној екстремном идеологијом, као и да су подложни радикализацији до нивоа спремности за примену насилних аката (Đorđević i Miljković 2025, 181).

Избор Хезболаха за предмет истраживања произилази из његове друштвене и научне релевантности, јер ова вишеслојна организација представља терористичку групу, али и значајног политичког и друштвеног актера у Либану. Док је у социјалном смислу то друштвени покрет с широком подршком становништва, Хезболах је и паравојна сила активна у регионалним сукобима. Његов хибридни карактер и способност спајања војних, политичких и социјалних функција чине га јединственом појавом за проучавање у области политичких наука, међународних односа и безбедности, притом пружајући увид у геополитичке динамике Блиског истока и међународне безбедносне изазове.

Циљ овог научног рада је да се кроз мултидисциплинарни приступ анализира настанак и развој Хезболаха, с посебним нагласком на историјске околности, политичке процесе и идеолошке факторе. Анализа обухвата и детаљно испитивање унутрашње организационе структуре, укључујући њено војно, политичко и социјално крило, као и механизме финансирања. Посебна пажња ће бити посвећена представљању идеолошких основа покрета, заснованих на шиитској верској традицији. Поред тога, ово истраживање настоји да расветли начине деловања Хезболаха кроз војне активности, политичку партиципацију и друштвени утицај

унутар Либана, као и да процени његову улогу и перцепцију у ширем регионалном и међународном контексту.

Методологија овог истраживања заснива се пре свега на анализи секундарних извора, укључујући релевантну академску литературу, извештаје међународних организација, аналитичке студије, медијске архиве и доступне примарне документе. У истраживању ће се користити историјски и компаративни приступ, како би се развој Хезболаха сагледао у свеобухватнијем политичком, безбедносном и друштвеном контексту савременог Либана. Посебан акценат биће стављен на анализу кључних историјских догађаја који су обликовали појаву и еволуцију покрета, као што су Либански грађански рат (1975–1990), израелска инвазија на Либан 1982. године и Исламска револуција у Ирану 1979. године. Кроз критичко сагледавање извора и интердисциплинарни приступ, намера овог истраживања је да понуди свеобухватно разумевање структуре, идеологије и улоге Хезболаха у регионалним и глобалним оквирима.

ИСТОРИЈСКИ КОНТЕКСТ

Разумевање настанка и развоја Хезболаха захтева детаљну анализу турбулентне политичке ситуације у Либану која је претходила његовом оснивању, као и разумевање далекосежних импликација Иранске револуције. Ови фактори су формирали амбијент за настанак нове шиитске организације.

Либан је током XX века био држава крхке конфесионалне равнотеже. Његов политички систем, базиран на Националном пакту из 1943. године, предвиђао је расподелу власти између главних верских заједница – маронитских хришћана,¹ сунитских и шиитских муслимана – и то према демографским пропорцијама утврђеним пописом из 1932. године (Stefanović i Grubić 2015, 8). Међутим, систем конфесионалне поделе власти у Либану временом је постао неодржив, првенствено услед промењених демографских трендова. Тако је шиитска заједница, која је историјски била маргинализована

¹ Маронитска црква је источна католичка црква у пуној заједници са Римом, која потиче од сиријског пустињака Светог Марона из IV века. Маронити су најзначајнија хришћанска заједница у Либану, где, према Националном пакту из 1943. године, увек дају председника државе, играјући на тај начин кључну улогу у политичком животу земље. Иако су највише концентрисани у Либану, обухватају и бројну дијаспору широм света.

и економски најсиромашнија, доживела значајан демографски раст, концентришући се се претежно у Јужном Либану, долини Бека и предграђима Бејрута, попут Дахијеа.

Према проценама Централно обавештајне агенције (ЦИА) из 2025. године, муслиманско становништво чини већину у Либану с уделом од 67,8 процената, при чему сунити представљају 31,9%, а шиити 31,2% укупног становништва Либана, уз присуство мањих група попут алавита и исмаилита. Хришћани чине 32,4% популације, с највећим уделом маронитских хришћана, док Друзи обухватају око 4,5% укупног становништва (Central Intelligence Agency [CIA] 2025). Ови подаци указују на значајну демографску промену у односу на последњи званични попис из 1932. године, на којем је заснован Национални пакт. Тада су хришћани чинили већину обухватајући око 53% становника Либана, што показује да су временом настала велика размимоилажења између историјских основа политичке поделе власти и савремене демографске структуре. Ова унутрашња неравнотежа, заједно с растућим социјално-економским неједнакостима и регионалним интервенцијама Сирије, Израела и Палестинске ослободилачке организације ескалирала је у Либански грађански рат, који је трајао од 1975. до 1990. године. Рат је представљао вишеслојан конфликт између различитих верских, политичких и паравојних фракција, у коме су се унутрашњи проблеми преплитали са спољашњим утицајима.

Шиитска заједница, и поред тога што је бројчано значајна, била је у почетку релативно неорганизована. Покрети попут *Afwaj al-Muqawamah al-Lubnaniyyah* (АМАЛ),² који је предводио харизматични имам Муса Садр (*Musa al-Sadr*),³ покушавали су да артикулишу шиитске захтеве за једнакошћу и развојем. Међутим, мистериозни нестанак Мусе Садра 1978. године⁴ оставио је вакуум у шиитском вођству, што је АМАЛ, упркос напорима, отежало

² АМАЛ је акроним за арапски назив *Afwaj al-Muqawamah al-Lubnaniyyah*, који се преводи као Либански одреди отпора. АМАЛ је политичка партија и милиција, која је у свом зениту имала око 14.000 бораца.

³ Муса Садр ал-Дин ал-Садр (1928–1978), био је истакнути либанско-ирански шиитски свештеник, политичар и револуционар, који је имао значајну улогу у оснивању и ревитализацији бројних либанских шиитских институција.

⁴ Августа 25. 1978. године Муса Садр, шеик Мохамад Јакуб (*Sheikh Mohamad Yacoub*) и новинар Абас Бадер ел-Дин (*Abbas Bader el-Dine*) отпутовали су у Либију на позив Моамера Гадафија (*Muammar Gaddafi*), али им се након 31. августа те године губи сваки траг.

да у потпуности заштити шиитско становништво и консолидује њихову позицију током рата. Ратни сукоб је додатно усложњен сиријском војном интервенцијом из јуна 1976. године. У изразито парадоксалном геополитичком потезу, Сирија је првобитно подржала хришћанске фракције против палестинских снага.⁵ Ипак, ова интервенција, мотивисана сиријским интересом за одржавањем регионалне доминације, довела је до каснијих промена савезника, при чему је Сирија почела да подржава палестинске фракције и ефективно стекла политичку и војну контролу над Либаном, која је трајала до повлачења сиријских трупа, у априлу 2005. године (Ochsenwald and Kingston 2025).

Кључни догађај који је драматично променио безбедносну и политичку слику Либана, посебно утичући на шиитску заједницу, била је израелска инвазија 1982. године, позната као Операција Мир за Галилеју (*Operation Peace for Galilee*). Примарни циљ инвазије била је елиминација база Палестинске ослободилачке организације (*Munazzamat at-Tahrir al-Filastīniyyah*) – ПЛО у јужном Либану, одакле су вршени напади на Израел. Израелске снаге су брзо напредовале до Бејрута, што је довело до опсаде града и значајних разарања (Newby 2024; Shlaim Avi 2000, 384; Rabinovich Itamar 1999, 121). Ова окупација јужног Либана и делова Бејрута имала је двоструки ефекат на шиитску популацију. Ако су у почетној фази одређени делови шиитске заједнице дочекали израелски улазак с извесним олакшањем, услед перцепције ПЛО као *de facto* окупаторске силе која је дестабилизovala њихове области, ово олакшање је било краткотрајно, јер се израелска окупација брзо трансформисала у нови извор репресије, насиља и угњетавања, што је генерисало снажан отпор. Тако су се шиити у Либану, већ дубоко фрустрирани унутрашњом политичком маргинализацијом и претходним спољним интервенцијама, осећали изданим и незаштићеним.

⁵ Након протеривања из Јордана (1970–1971), ПЛО премешта седиште у Бејрут. Каирским споразумом из 1969. године ПЛО добија контролу над палестинским избегличким камповима у Либану (насталим након арапско-израелских ратова 1948. и 1967. године), право на покретање војних операција против Израела с либанске територије и легализацију присуства оружја у камповима, чиме је фактички успостављена „држава у држави”.

УТИЦАЈ ИРАНСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ НА ШИИТСКИ ПОКРЕТ У ЛИБАНУ

Док је Либан таворио у хаосу грађанског рата и спољних интервенција, на шиитски покрет је додатно утицала Иранска револуција из 1979. године. Под вођством ајатолаха Рухолаха Хомеинија (*Ruhollah Khomeini*), Иран је трансформисан из секуларне монархије у исламску републику. Ова револуција имала је огроман идеолошки и практични утицај на шиитске заједнице широм света, укључујући и Либан. Хомеинијева визија „владавине правника” Велајат-е Факих (*Wilāyat al-Faqīh*),⁶ која је промовисала водећу улогу верских лидера у политици и друштву, инспирисала је многе либанске шиитске свештенике и активисте, нудећи им модел отпора и самоодређења у контексту њихове дуготрајне маргинализације и постојања вакуума у вођству.

Иран не само да је пружио идеолошки модел, већ је обезбедио и конкретну материјалну и војну подршку шиитима у Либану. Недуго након израелске инвазије 1982. године, ирански Корпус чувара исламске револуције – Пасдаран⁷ послао је око 800 припадника своје јединице у долину Бека у Либану, са задатком да оспособе и организују локалне шиитске борце (Levitt Matthew 2021, 5; Ranstorp Magnus 1997, 110–113). У том подухвату Иран је Либан видео као кључну арену за „извоз револуције” и вођење прокси рата против Израела и Сједињених Америчких Држава. Хомеинијева реторика, која је Сједињене Државе означила као примарног непријатеља (симбол глобалне хегемоније), а Израел као регионалног противника (симбол угњетавања), уз нагласак на отпору угњетавању и успостављању исламске правде, снажно је одјекнула међу либанским шиитима. Тако је иранска подршка шиитима у Ирану, у комбинацији с идеолошким вођством, деловала као кључни катализатор за појаву организације каква је Хезболах,

⁶ Велајат-е Факих или „владавина правника” је шиитска исламска доктрина ајатолаха Рухолаха Хомеинија, која успоставља врховни ауторитет верског правника (факиха) над свим државним и друштвеним пословима. Овај концепт је фундаменталан за теократско уређење Исламске Републике Иран и служи као идеолошки узор за шиитске покрете у региону.

⁷ На персијском језику *Sepāh-e Pāsdārān-e Engelāb-e Islāmi* или скраћено Пасдаран представља примарни огранак оружаних снага Ирана, који има вишеструке службе.

обезбеђујући му не само оперативну структуру, обуку и наоружање, већ нудећи им и јасно дефинисану доктрину и сврху деловања.

ФОРМИРАЊЕ ХЕЗБОЛАХА

У контексту дубоке регионалне кризе, обележене спољном агресијом и јачањем шиитског идентитета под иранским утицајем, дошло је до формирања Хезболах (Ḥizbu 'llāh).⁸ Настанак Хезболах није био изолован догађај, већ је представљао резултат спајања и обједињавања различитих мањих шиитских милиција и верских групација (*Lebanese al-Da'wa, Association of Muslim Ulama in Lebanon, Association of Muslim Students*) које су већ деловале у Либану, а посебно у периоду након израелске инвазије (Ranstorp Magnus 1997, 26). Међу кључним актерима у оснивању и раном развоју Хезболах били су верски лидери који су образовање стицали у престижним иранским и ирачким верским центрима, попут Кома (*Qom*) и Наџафа (*Najaf*), који су били дубоко прожети Хомеинијевом револуционарном идеологијом. Истакнуте фигуре у том периоду били су шеик Субхи ал-Туфајли (*Subhi al-Tufayli*), први генерални секретар Хезболах и Сајед Абас ал-Мусави (*Sayyid Abbas al-Musawi*), који је наследио ал-Туфајлија и одиграо значајну улогу у обједињавању различитих шиитских фракција. Касније је шеик Хасан Насралах (*Sayyid Hassan Nasrallah*), ученик ал-Мусавија, преузео вођство Хезболах. Иако је ајатолах Мохамед Хусеин Фадлалах (*Ayatollah Mohammad Hussein Fadlallah*) порицао директну везу с формалним оснивањем Хезболах, несумњиво је постојао његов значајан интелектуални и верски утицај на обликовање ставова либанских шиита и припрему терена за настанак и развој радикалних покрета. Док је Хомеини успоставио шири, револуционарни теолошко-политички модел који је Хезболах прихватио као фундаменталну основу своје идеологије, Фадлалах је пружио специфичан теолошки и морални оквир, дајући легитимитет акцијама и идеологији Хезболах у либанском контексту, притом обликујући ставове маса и нудећи духовно вођство (Robin 2001, 97), али без директне организационе контроле над групом. Примарни циљеви Хезболах били су јасно дефинисани и подразумевали су

⁸ Хезболах, чији назив у преводу са арапског значи „Божја партија”, име је добио под директним утицајем и инспирацијом ајатолах Хомеинија.

избацивање израелских снага из Либана и успостављање исламског режима инспирисаног иранским моделом (Rabinovich and Reinhartz 2007, 427).

Узимајући у обзир сложености либанске друштвене структуре и регионалних прилика, Хезболах је свој политички програм у почетку одржавао релативно флексибилним, фокусирајући се првенствено на војни отпор. Ипак, Хезболах се значајно разликовао од ранијих шиитских покрета, попут АМАЛ, по својој израженијој радикалној антизападној и антиизраелској реторици. Њихов експлицитан циљ уништења Израела и непријатељство према Сједињеним Америчким Државама и Француској одвајали су их од умерених фракција (Hezbollah 1985, 5). Међутим, битна разлика лежала је и у директној Хезболаховој зависности од Ирана. Ова веза с Техераном била је и остала фундаментална за формирање идентитета, оперативних способности и стратешке аутономије Хезболаха у либанском, али и регионалном контексту.

РАНИ ПЕРИОД ДЕЛОВАЊА

Рани период деловања Хезболаха, од средине девете до почетка десете деценије XX века, обележен је интензивним и бруталним акцијама примарно усмереним против западних, а првенствено америчких и израелских интереса у Либану. Таква деловања су обликовала перцепцију Хезболаха као једне од најопаснијих и најефикаснијих паравојних формација на Блиском истоку. У том периоду Хезболах је извео неке од најозлоглашенијих терористичких акција тог доба, попут бомбашких напада на касарне Мултинационалних снага у Либану, које су биле ангазоване у оквиру мировних операција током Либанског грађанског рата. Само у овим нападима живот је изгубило 307 лица (Hammel 1985, 394).

Поред тога, Хезболах је био одговоран и за талачке кризе,⁹ као и самоубилачке нападе на израелске снаге. Током периода интензивног војног отпора, Хезболах је радио и на грађењу свог утицаја у либанском друштву. Користећи значајну иранску финансијску подршку,¹⁰ организација је у шиитским областима,

⁹ Либанску талачку кризу обележава период од 1982. до 1992. године, када је отето 104 страна држављанина. Већину су чинили Американци и Западни Европљани.

¹⁰ Према подацима професора Драгана Симеуновића, иранска подршка је за време Хомеинија, уз мање донације других арапских земаља, достигала и 80.000.000

које је држава занемаривала, развила јаку мрежу социјалних услуга, укључујући болнице, школе и добротворне организације. Ова социјална инфраструктура била је кључна за стицање дубоке подршке и лојалности међу шиитским становништвом. Иако у почетку Хезболах није учествовао у раду либанског парламента, кроз ефикасност у борби против Израела и пружање социјалних услуга широким слојевима становништва, учврстио је позицију незаменљивог актера у либанском друштву.

Тако је Хезболах прерастао у комплексну организацију, која је обухватала две основне димензије. Док је војна подразумевала борбу против Израела и западних интереса, друштвено-политичка је била усмерена на стицање подршке кроз социјалне услуге и изградњу паралелне државе. Спој ових димензија, обликован регионалним хаосом и иранским револуционарним деловањем, створио је јединствени ентитет који и даље обликује судбину Либана, али и читавог региона.

ИДЕОЛОГИЈА И ЦИЉЕВИ ХЕЗБОЛАХА

Основа идеологије Хезболаха лежи у радикалном шиитском исламу, посебно обликованом визијом ајатолаха Рухолаха Хомеинија и Исламском револуцијом у Ирану из 1979. године. Једна од основних карактеристика ислама јесте то да је он не само религијски, већ такође и политички и правни систем. Треба истаћи да ислам, за разлику од неких других религија, има значајну политичку улогу у земљама са муслиманском већином, као и у муслиманским заједницама широм света (Vukočić 2017, 131). Пре појаве Хезболаха, већина шиитских верских институција у Либану била је аполитична, а фокус њиховог деловања био је на верским ритуалима, теологији и образовним функцијама, уз избегавање директног уплитања у власт. Међутим, већ помињана Хомеинијева доктрина Велајат-е Факих (*Wilāyat al-Faḳīh*) радикално је променила ову парадигму. Она је заговарала да у одсуству дванаестог имама,¹¹

долара годишње (Simeunović 2000, 198).

¹¹ У шиитској теологији, Дванаести имам, Мухамед ел-Махди (*Muhammad al-Mahdi*), сматра се последњим од низа наследника пророка Мухамеда, који је ушао у стање „скривености” (*Ghaybah*) 869. године. „Одсуство дванаестог имама” се односи на његову тренутну скривеност и непојављивање у јавности, због чега верници нису у могућности да директно комуницирају с њим или да буду

врховни верски ауторитет треба да преузме директну политичку власт и да води муслиманску заједницу.

Тако је доктрина „Велајат-е Факих” (*Wilāyat al-Faqīh*) пружила Хезболаху идеолошки легитимитет за активно учешће у политици, али и за оружану борбу. Хомеинијев утицај на Хезболах био је двострук. Док му је, с једне стране, пружио теолошки и политички узор кроз концепт исламске државе и револуционарног отпора против САД, као симбола глобалне хегемоније, и Израела, као регионалног противника, с друге стране је успоставио директну хијерархијску везу кроз заклетву лојалности иранском Врховном вођи, најпре Хомеинију, а потом и Хамнеију (Hala 1997, 54–55). Иако је ајатолах Мохамед Хусеин Фадлалах представљао значајан духовни ауторитет, његов допринос се првенствено манифестовао у локалној теолошкој артикулацији и пружању моралног и верског легитимитета отпору у специфичном либанском контексту. На тај начин је омогућио да се Хомеинијеве идеје прилагоде и шире међу масама, док је истовремено задржао независност од директне организационе контроле над Хезболахом.

АНТИИЗРАЕЛСКИ ДИСКУРС КАО ДЕО ИДЕОЛОГИЈЕ ХЕЗБОЛАХА

Један од најистакнутијих и најјасније дефинисаних циљева Хезболаха је борба против израелске окупације либанске територије. Овај циљ директно је проистекао из израелске инвазије на Либан 1982. године и окупације јужног Либана, што је Хезболаху омогућило да се позиционира као примарни покрет отпора. Оваква позиција донела му је значајну подршку не само међу шиитима, већ и у другим деловима либанског друштва који су се противили израелском присуству. Њихов анти-израелски дискурс није представљао тактички начин деловања, већ дубоко укорењено опредељење у њиховој идеологији која Израел види као окупаторску силу, сматрајући да „ционистички ентитет” нема право на постојање. Хезболах, притом, наводи да је његов кључни циљ ослобођење Либана и уништење Израела (Norton 2014).

вођени његовим директним присуством. Ово стање је фундаментално за шиитску теологију и има значајне последице по питање верског и политичког вођства у заједници.

Овакав наратив омогућио је Хезболаху да се успешно представи као чувар либанског суверенитета и националног поноса, што је значајно допринело њиховој широкој подршци међу различитим сегментима либанског друштва. Повлачење Израела из јужног Либана 2000. године и њихово деловање током Либанског рата 2006. године додатно су, у очима либанског народа, учврстиле Хезболах као моћног и ефективног регионалног актера способног да се супротстави израелској војсци.

СОЦИЈАЛНА И ПОЛИТИЧКА ДИМЕНЗИЈА ДЕЛОВАЊА

Паралелно с војним активностима, Хезболах је развио обимну социјалну мрежу која чини темељ његове популарности и легитимитета у Либану (Cammatt 2014, 20). Користећи значајну финансијску подршку из Ирана, допуњену средствима из шиитске дијаспоре, Хезболах је ефикасно успоставио „државу у држави” у шиитским областима, попуњавајући тако институционални вакуум који је настао због дугогодишњег занемаривања од стране централне либанске државе. Хезболах пружа широк спектар виталних социјалних услуга, које укључују здравство (управља мрежом болница и клиника које нуде приступачне медицинске услуге), образовање (основао је и води школе и образовне центре на свим нивоима, често са фокусом на исламске вредности), социјалну помоћ (пружа подршку сиромашнима, удовицама, сирочићима и породицама погинулих бораца), новчане надокнаде, стипендије и развој инфраструктуре (активно учествује у обнови и развоју инфраструктуре у шиитским подручјима, укључујући куће, путеве, водоводне системе и електро мрежу) (Ranstorp 1997, 106; Kiameh 2023, 85–91).

На тај начин је социјална димензија деловања Хезболаха створила дубоку лојалност и зависност становништва, превазилазећи тако пуку војну подршку и градећи снажну базу за њихов политички утицај. Учешћем на првим парламентарним изборима након грађанског рата 1992. године, Хезболах је легитимисао своју политичку улогу, обезбеђујући континуирано присуство у либанском парламенту (Norton 2007, 98). Током наредних деценија, константно је освајао посланичка места и учествовао у раду владе добијањем министарских ресора, чиме је стекао директан утицај

на процесе доношења одлука на националном нивоу. Приликом формирања актуелне владе Либана, у фебруару 2025. године, Хезболах је добио два министарска места. Док је министар здравља Ракан Насредин (*Rakan Nasreddine*), Министраством рада руководи Мухамед Хајдар (*Muhammad Haydar*) (Beerі 2025). Ова политичка улога им омогућава да утичу на доношење одлука на националном нивоу, да штите интересе шиитске заједнице и да промовишу своју агенду изнутра. Способност Хезболаха да се прилагоди сложеној либанској конфесионалној политици, уз истовремено очување своје војне снаге, омогућава му дугорочну одрживост и снажан утицај како на унутрашњем, тако и на ширем регионалном плану.

ДУГОРОЧНИ ЦИЉЕВИ ХЕЗБОЛАХА: РЕГИОНАЛНИ УТИЦАЈ И ВИЗИЈА

Дугорочни циљеви Хезболаха превазилазе либански контекст и дубоко су повезани с широм регионалном визијом, инспирисаном иранском Исламском револуцијом. Доктрина Хезболаха еволуирала је од радикалног „Отвореног писма”, Манифеста из 1985. (*An Open Letter The Hizballah Program*) до прагматичнијег „Политичког документа”, односно Новог манифеста из 2009. године (*The New Hezbollah Manifesto*). Првобитни манифест је био изразито револуционаран, заговарајући протеривање западног утицаја, уништење Израела, апсолутну лојалност иранском врховном вођи и успостављање исламске државе у Либану по угледу на ирански модел (Hezbollah 1985, 6).

Међутим, Манифест из 2009. године одражава значајну адаптацију и интеграцију Хезболаха у либански политички систем. Изостављени су отворени позиви на стварање исламске државе у Либану, а група је изразила већу отвореност према демократским процесима и настојањима за активним учешћем у влади. Реторика је постала универзалнија, покушавајући да привуче ширу подршку, али је и даље заступљен снажан антиамерички и антиизраелски дискурс. Ипак, упркос променама у тону и приступу домаћој политици, Манифест из 2009. године задржао је континуитет у кључним идеолошким постулатима, при чему се и даље одбацује постојање Израела и било каква мировна решења. Такође, остаје јасна, иако суптилније изражена, лојалност иранском врховном

вођи и принципу *Вилајат ал-факих (Wilāyat al-Faqīh)* (Hezbollah 2009, 5–9).

ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА И ФИНАНСИРАЊЕ

Хезболах представља сложену хибридную организацију, која ефективно интегрише значајне војне капацитете, активне начине политичког деловања и разгранату социјалну инфраструктуру. Ова вишеслојна структура обезбеђује му доминантан утицај унутар Либана и омогућава пројекцију моћи на ширем регионалном нивоу. Модел финансирања ове организације карактерише диверсификована мрежа извора, што доприноси високом степену оперативне аутономије и дугорочној институционалној одрживости. На челу Хезболаха налази се Саветодавно веће, које доноси свеобухватне стратешке одлуке. Иако је дугогодишњи генерални секретар, Хасан Насралах, погинуо у Изрелском ваздушном нападу на седиште Хезболаха у Бејруту, у септембру 2024. године, наследио га је убрзо Наим Касем (*Naim Qassem*), његов дотадашњи заменик.

Испод Саветодавног већа делују Извршно, Цихадско, Правосудно, Парламентарно и Политичко веће. Извршно веће на чијем челу се након убиства Хашима Сафаидина (*Hashim Safieddine*), налази Али Дамуш (*Ali Damoush*) састоји се од 9 јединица: 1) јединица за информисање; 2) електронска јединица; 3) социјална јединица; 4) јединица за образовање; 5) исламска здравствена јединица; 6) цихади-финансијска јединица; 7) јединица за синдикате; 8) јединица за спољне односе; и 9) јединица за повезивање и координацију (Beeri 2025). Цихадско веће представља највише војно командно тело Хезболаха, еквивалентно генералштабу и одговорно је за све аспекте војних и безбедносних активности организације. Као нови Генерални секретар Хезболаха, Цихадским већем председава Наим Касем, док су остали чланови већа: Мухамед Хајдар, који се сматра *de facto* шефом штаба Хезболаха, Хајтам Али Табатабаи (*Haytham Ali Tabatabai*), командант елитних Радван снага (*Fawj al-Hajj Raḍwān*),¹² Талал Хамија (*Talal Hamiyah*), комадант јединце 910 (*Unit 910*) – спољна безбедносна организација, Худер Јусеф

¹² Поред Радван јединце, која је обучена експлицитно за прекограничне упаде и операције које захтевају прецизно извршење, под директном котролом Цихадског већа су и: јединица Бадр (*Badr Unit*), која је специјализована за герилско ратовање, јединица Азиз (*Aziz Unit*), задужена за специјалне операције ван Либана, јединица

Надер (*Khuder Youssef Nader*), комадант јединице 900 – јединица за контраобавештајну, унутрашњу безбедност и борбу против тероризма и Вафик Сафа, шеф јединице за везу и координацију.¹³

Правосудно веће, успостављено као шиитска мрежа судова, има мандат да суди и посредује у споровима, примењујући, притом, шеријатско право. Његова надлежност обухвата шиитску популацију, као и интерне конфликте или кршења унутрашњих правила Хезболах од стране његових припадника. На челу Правосудног већа сада се налази Мухамед Јазбек (*Muhammad Yazbek*). Парламентарно веће има кључну улогу у консолидацији партијске дисциплине и унапређењу ефективности изабраних представника Хезболах у либанском законодавном телу. Његова функција је, такође, да осигура субординацију изабраних представника Хезболах Саветодавном већу. На челу овог већа налази се Мухамед Рад (*Muhammad Raad*).

Политичко веће је одговорно за континуирано праћење и оперативно управљање политичким активностима Хезболах. Његове кључне функције обухватају израду политичких програма и изборних платформи, организовање изборних кампања, као и постизање и одржавање коалиција. На челу Политичког већа се сада налази Ибрахим Амин Ал Сајед (*Ibrahim Amin al-Sayyed*).

На финансирање Хезболах можемо гледати као на вишеслојну мрежу извора, која омогућава организацији да одржава битну војну, политичку и социјалну инфраструктуру. Најзначајнији и најпоузданији извор финансирања Хезболах представља Иран, а према проценама америчких званичника само у 2018. години Хезболах је од Ирана добио 700 милиона долара (Karam 2018). Немали део средстава долази и од шиитске либанске дијаспоре, посебно из Западне Африке, Сједињених Америчких Држава, Парагваја, Аргентине и Бразила (Labaki 2006, 15–16), а Хезболах финансира своје операције и кроз разноврсне криминалне активности.

Ови недозвољени канали укључују производњу и трговину дрогом, најчешће кокаином, мада постоје докази о производњи и трговини марихуаном (Мисси 2014), трговини оружјем, као и цигаретама и „крвавим” дијамантима. Такође се баве фалсификовањем

Хајдар (*Haidar Unit*), одређена за брза реаговања и јединица Ал Кајим (*Al-Qaim Unit*), која је задужена за логистику и подршку.

¹³ Важно је напоменути да Хезболах из безбедносних разлога не објављује јавно имена свих чланова својих већа, поготову не Џихадског.

валуте, попут „Супернота” (*Supernote*), софистицираним прањем новца кроз међународне мреже, фалсификовањем пасоша и других идентификационих докумената (Burman and Blanga 2025, 102–107), али и експлоатацијом природних ресурса, као што је венецуеланско злато (Giambertonì 2025, 3–6).

Можемо, дакле, закључити да комбинација различитих извора финансирања, примарно вођена иранском подршком, омогућава Хезболаху да консолидује свој статус хибридног актера са значајним војним, политичким и социјалним капацитетима, позиционирајући га тако као једног од најистакнутијих недржавних субјеката на Блиском истоку.

ДИНАМИКА ОПЕРАЦИЈА ХЕЗБОЛАХА И ОДГОВОРИ МЕЂУНАРОДНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Хезболахове операције обухватају три примарна домена. Ако први представљају војне операције на либанској територији првенствено усмерене против Израела, транснационални војни ангажман, манифестован кроз интервенције и подршку у конфликтима попут оних у Босни и Херцеговини, Ираку, Сирији и Јемену су друга област операција, а трећи домен обухвата терористичке акције изван Либана, које су често проткане феноменом самоубилачког тероризма. У погледу војних операција на либанској територији, на Хезболах можемо гледати као на централног актера у директним војним сукобима с Израелом. Најпознатији од тих сукоба је Други либански рат 2006. године, током ког је Хезболах демонстрирао значајне војне капацитете. Поред овог великог сукоба, Хезболах континуирано одржава и сукобе ниског интензитета дуж границе, што укључује спорадичне ракетне нападе. Последњи пут такви напади извршени су у октобру 2023. године, када је Хезболах, за само осам дана, али и уз помоћ других групација, извршио чак 781 напад на Израел (Dhaybi and Hussein 2024). Ови ангажмани су део Хезболахове самопроглашене улоге „покрета отпора” против израелске владавине, што им пружа легитимитет међу одређеним деловима либанског становништва.

Деловање Хезболаха изван либанске територије често се одвија у „сивој зони”, односно кроз обуку, саветовање и пружање подршке, што отежава прецизно евидентирање свих војних интервенција. Ипак, њихови значајни војни ангажмани се могу

одредити. Тако је Хезболах свој транснационални војни ангажман започео већ током рата у Босни и Херцеговини (1992–1995), пружајући војну обуку и саветовање Армији Републике Босне и Херцеговине као део шире иранске подршке, при чему су њихови припадници примарно деловали као инструктори и припадници мањих борбених група.¹⁴ Према подацима познатог британског новинара Роберта Фиска (*Robert Fisk*), приближно 150 припадника Хезболаха, предвођених Фуадом Шукром (*Fuad Shukr*), учествовало је у сукобима у Босни и Херцеговини (Fisk 2014). Ова информација је потврђена у говору бившег генералног секретара Хезболаха, Хасана Насралаха, на Шукровој сахрани 2024. године (Paunović 2024). Ангажман Хезболаха се значајно појачава од 2003. године током сукоба у Ираку, где Јединица 3.800¹⁵ надгледа обуку ирачких шиитских милиција, као што су Махдијева армија (*Mahdi Army*), Лига праведника (*Asa'ib Ahl al-Haq*) и Хезболахове бригаде (*Kata'ib Hezbollah*). Њихова улога је била да делују као војни саветници, инструктори и координатори у тактици герилског ратовања и употреби експлозива.

Године 2011. Хезболах се укључује у сиријски грађански рат. Деловање Хезболаха у грађанском рату у Сирији, прерасло је 2013. године у пуноправни војни ангажман. Ова трансформација је обележена распоређивањем хиљада бораца који су пружали директну подршку режиму Башара ал-Асада (*Bashar al-Assad*). Таква интервенција је била кључна за опстанак режима, а Хезболахове снаге су одиграле пресудну улогу у великим офанзивама, као што су битке за Кусејр (*Al-Qusayr*) (Choucair 2013) и Алепо (*Aleppo*), у којима је Хезболах учествовао с 2.000 бораца (Morris 2013) и тако значајно допринео преузимању контроле над стратешким територијама.

Почевши од 2014. године, Хезболах пружа подршку Хутима (*Houthis*) у Јемену и то кроз обуку њихових бораца, саветовање

¹⁴ На основу критеријума мотивације, Марија Ђорић и Страхиња Обреновић деле стране терористичке борце на Балкану у две основне групе. Док прву чине борци регрутовани из идеолошких разлога, у другој се налазе плаћеници, популарно названи „пси рата” (Ђорић и Obrenović 2024, 13–14).

¹⁵ Јединица 3.800 је специјализована јединица Хезболаха, основана 2003. године на захтев Ирана. Њена примарна мисија је подршка шиитским милитантним групама у Ираку и Јемену, чиме представља кључни инструмент иранске стратегије прокси ратовања. На челу ове јединице налази се искусан борац Калил Јусиф Харб (*Khalil Youssef Harb*).

о војним стратегијама и, што је најважније, помоћ у развоју и производњи софистицираног наоружања, као што су балистички пројектили и дронови. Овај трансфер знања и експертизе омогућио је хутским побуњеницима да унапреде своје асиметричне војне способности (Minor 2024; Jones *et al.* 2021, 1).

Важан домен деловања Хезболаха представља тероризам. Наиме, терористичке акције Хезболаха нису изоловани инциденти, већ су укоренење у његовој идеологији. Тако је ова организација спајана с низом терористичких напада изван Либана, често усмерених на циљеве повезане с Израелом или западним интересима. Идеолошка основа Хезболаха дубоко је укоренења у концепт мучеништва и оправдава употребу самоубилачког тероризма. Организација је, у геополитичком смислу, прва доказала ефективност ове тактике, нарочито током 1980-их година у Либану, када су самоубилачки напади утицали на повлачење страних снага. Типичан пример овакве врсте терористичких акција је напад на Амбасаду САД 1984. године, када је у једном самоубилачком нападу убијено 23 и рањено 90 особа (Kifner 1984). Тако се показало да је недржавни актер способан да постигне значајне стратешке циљеве уз минималне трошкове. Регрутација чланова и њихова мотивација заснивају се на идеји „истишхада” (*istiṣhād*), што представља страст за мученичком смрћу. У овој парадигми, смрт у борби се не сматра неуспехом, већ часним путем који уздиже борца на ниво мученика, односно шехида (*Shahīd*). Такав идеолошки концепт има значајну улогу у мобилизацији, обећавајући тако борцима не само духовну награду, већ и друштвени углед, али и подршку породицама палих бораца.

Идеологија Хезболаха се ослања на специфичну поделу света на угњетаче и угњетене. Док су први неверници и отпадници од вере, потоњи, угњетани, су упућени у праву веру, а у ту категорију спадају и чланови Хезболаха (Simeunović 209, 198–199). Хезболах је био једна од првих организација која је систематски користила самоубилачке нападе као асиметрично оружје против супериорних војних сила. Напади на америчке и француске касарне у Бејруту 1983. године показале су да ова тактика, иако јефтина, може имати огроман психолошки и стратешки утицај, приморавајући Мултинационалне снаге на повлачење из Либана. Самоубилачке акције су на тај начин Хезболаху донеле статус иноватора у овој врсти ратовања и послужиле као модел другим групама.

Многе државе и организације, као што су САД, земље Европске уније, али и неке од арапских држава, због напада на цивилне циљеве изван зона сукоба, класификују Хезболах као терористичку групу. Док САД заузимају најоштрији став, третирајући целу организацију као терористичку и уводећи јој свеобухватне санкције (US Department of State 1997), ЕУ има нијансиранији приступ, означавајући као терористичку организацију само војно крило Хезболаха, што јој омогућава политичке контакте с либанском владом (Council Decision (CFSP) 2024/332). Насупрот њима, Русија (Reuters 2015) и Кина¹⁶ не одређују Хезболах као терористичку групу, већ га сматрају легитимним политичким и војним савезником, док су арапске земље подељене по овом питању.

Најпознатији терористички напади Хезболаха су:

1) 1982. (3. децембар): отмица авиона *Kuwait Airways Flight* 221. Овом приликом убијене су две особе; 2) 1983. (18. април): самоубилачки напад на америчку амбасад у Бејруту, када је убијено 63, а рањено око 120 лица; 3) 1983. (23. октобар): бомбашки напад на касарне Мултинационалних снага у Бејруту, при чему је убијено 307 људи; 4) 1984. (20. септембар): самоубилачки напад на америчку амбасад у источном Бејруту када је убијено је 23, док је рањено 90 особа; 5) 1985–1986. серија бомбашких напада у Паризу, у којој је убијено 20, а рањено 255 људи; 6) 1992. самоубилачки напад на израелску амбасад у Буенос Ајресу, када је убијено 29, а рањене су 242 особе; 7) 1996. бомбашки напад на Куле Хобар (*Khobar Towers*) у Саудијској Арабији када је убијено 19, док је рањено 498 лица; 8) 2005. (14. фебруар): атентат на премијера Либана Рафика Харирија (*Rafic Hariri*) у Бејруту. У овом бомбашком нападу, поред премијера Харирија, страдала је још 21 особа, а рањено је 220 људи; 9) 2012. (18. јул): самоубилачки напад на туристички аутобус у Бургасу, који је превозио израелске туристе. Погинуло је шест, а рањене су 32 особе; 10) 2012. Атентат на бригадног генерала Либанских снага унутрашње безбедности и водеће сунитске фигуре у то доба у Либану, Висама ал Хасана (*Wissam al-Hassan*). У овом бомбашком нападу, поред генерала Хасана, погинуло је још седам, а рањено око 80 лица (Central Intelligence Agency [CIA] 1985; Volo 2010;

¹⁶ Уместо директног савеза, однос између Хезболаха и Кине најбоље се описује као стратешко усклађивање интереса. Ова веза је заснована на индиректном партнерству, које се остварује првенствено преко Ирана, а не кроз билатералну сарадњу.

Hammel 1985; Kifner 1984; Rignault and Deligny 1989; Federation of American Scientists [FAC] 1992; Battles 2021; BBC 2022; BBC 2014; The Chulov 2012).

Пре уласка у најновији конфликт с Израелом 2023. године, праћен инвазијом Либана наредне године, Хезболах се позиционирао као један од најмоћнијих недржавних војних актера. Поседовао је хибридни капацитет, комбинујући конвенционалне и асиметричне војне способности. Његов арсенал обухватао је десетине хиљада пројектила, укључујући прецизно вођене системе, дронове и софистицирано противтенковско и противбродско наоружање. С преко 100.000 бораца, његова снага упоредива је с војскама многих држава (Al Jazeera 2024). Међутим, након оштрог одговора Израела током сукоба 2023. и инвазије у 2024. години, Хезболах је претрпео огромне губитке који су драматично променили његов војни и политички статус. Процењује се да је Хезболах изгубио између 4.000 (The Times of Israel 2024) и 10.000 бораца (Clash Report 2025). У том периоду организација је претрпела најтеже губитке у својој историји. Убијено је 14 чланова високог командног врха, укључујући генералног секретара Хасана Насралаха, председавајућег Извршног већа Хашема Сафаидина, али и кључне команданте попут Фуада Шукра и Ибрахима Акила. Нанета је и велика штета војним базама, тунелима, складиштима оружја и утврђењима. Израелски напади су нарушили и ланце снабдевања оружјем преко сиријских граничних прелаза, а заплењено је преко 155.000 комада оружја и војне опреме, укључујући 12.000 експлозивних направа, дронова, ракета и противтенковских система (Bohbot 2024). Ипак, и поред тога што је део његовог арсенала уништен, а виши командни врх елиминисан, Хезболах се налази далеко од гашења. Нови људи су већ постављени на кључне позиције, а организација, која и даље има десетине хиљада бораца, тренутно је усредсређена на обнављање својих капацитета и редефинисање стратегије у измењеном регионалном контексту.

ЗАКЉУЧАК

У овом чланку приказали смо да је Хезболах хибридни актер који успешно интегрише елементе политичке партије, социјалног покрета и паравојне силе, док истовремено делује и као терористичка организација, што је научно поткрепљено анализом

његових терористичких акција. Генеза организације нераздвојива је од турбулентних историјских околности у Либану, у које се убрајају грађански рат, израелска инвазија из 1982. године, као и далекосежни утицаји Иранске револуције од 1979. године.

Рад обухвата и анализу трансформације Хезболаха након сукоба с Израелом 2024. године. У овом периоду, организација је претрпела најтеже губитке у својој историји, укључујући ликвидацију дугогодишњег вође Хасана Насралаха и већег дела командног врха, као и уништење преко 70% војне инфраструктуре. Тако је овакав развој догађаја претворио Хезболах у „поражену силу”, чији је примарни фокус с успостављања регионалне моћи прешао на опоравак и преживљавање.

У будућности, улога Хезболаха биће обележена изазовима без преседана. Нови генерални секретар, Наим Касем, суочава се с тешким задатком консолидације власти и обнове ослабљених капацитета. Уместо конвенционалног војног деловања, организација ће вероватно усмерити пажњу на очување својих преосталих ресурса и политичке позиције. Као и већина угрожених организација, Хезболах би могао да се врати асиметричним тактикама, па се не може искључити могућност повратка терористичким активностима као одговору на унутрашње и спољне притиске. Његова будућност зависи од способности прилагодљивости и опстанка у измењеном регионалном контексту.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Al Jazeera. 2024. „Koji arsenal oružja posjeduje Hezbollah.” *Al Jazeera*. 20. jun 2024. <https://balkans.aljazeera.net/news/2024/6/20/koji-arsenal-oruzja-posjeduje-hezbollah>.
- Dhaybi, Jana, and Mohammed Hussein. 2024b. “Mapping Israel-Lebanon cross-border attacks.” *Al Jazeera*. April 15, 2024. <https://www.aljazeera.com/news/longform/2024/4/15/mapping-israel-lebanon-cross-border-attacks>.
- Battles, Michael. 2021. “25 Years Later: Remembering Khobar Towers bombing.” *National Guard*. June 25, 2021. <https://www.nationalguard.mil/News/Overseas-Operations/Article/2671211/25-years-later-remembering-khobar-towers-bombing/>.
- BBC. 2014. “Burgas attack: Bulgaria names anti-Israeli bomber.” *BBC*. July 18, 2014. <https://www.bbc.com/news/world-europe-28370527>.

- BBC. 2022. "Rafik Hariri killing: Hezbollah duo convicted of 2005 bombing on appeal." *BBC*. March 10, 2022. <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-60691507>.
- Beeri, Tal. 2025a. "Ali Damoush – The New Head of Hezbollah's Executive Council." *Alma Research and Education Center*. <https://israel-alma.org/ali-damoush-the-new-head-of-hezbollahs-executive-council/>.
- Beeri, Tal. 2025b. "The New Lebanese Government – Details and Implications." *Alma Research and Education Center*. <https://israel-alma.org/the-new-lebanese-government-details-and-implications/>.
- Bohbot, Amir. 2024. "IDF reveals military achievements of Operation Northern Arrows after Lebanon ceasefire." *The Jerusalem Post*. November 29, 2024. <https://www.jpost.com/middle-east/article-831293>.
- Bursać, Boris, and Dragan Tančić. 2024. „Terorizam Irske republikanske armije.” *Baština* 64 (3): 107–134. DOI: 10.5937/bastina34-53684.
- Burman, Iftah, and Yehuda Blanga. 2025. "Lessons from the Syria-Hezbollah Criminal Syndicate: 1985–2005." *Middle East Policy* 32 (2): 98–119. DOI: 10.1111/mepo.12812.
- Cammatt, Melani. 2014. *Compassionate Communalism – Welfare and Sectarianism in Lebanon*. Ithaca: Cornell University Press.
- Central Intelligence Agency [CIA]. 1985. "Kuwaiti Airlines Hijacking: A Retrospective." *CIA*. August 8, 1985. <https://www.cia.gov/readingroom/docs/CIA-RDP85T01058R000304670001-6.pdf>.
- Central Intelligence Agency [CIA]. 2025. "Explore All Countries: Lebanon. Langley: CIA The World Factbook." *CIA*. Last updated October 1, 2025. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/lebanon/#people-and-society>.
- Chulov, Martin. 2012. "Lebanon's great divide exposed by assassination of security chief." *The Guardian*. October 12, 2012. <https://www.theguardian.com/world/2012/oct/19/lebanon-divide-assassination-security-chief>.
- Choucair, Chafic. 2013. "Hezbollah's Intervention in the Battle of al-Qusayr." *Al Jazeera*. May 15, 2013. <https://studies.aljazeera.net/en/reports/2013/05/201351583630252325.html>.
- Clash Report. 2025. "Hezbollah has lost about 10,000 fighters since the beginning of the war against Israel." *Clash Report*. <https://x.com/clashreport/status/1940687251857641488>.
- Council Decision (CFSP) 2024/332 of 16 January 2024 updating the list of persons, groups and entities covered by Common Position

- 2001/931/CFSP on the application of specific measures to combat terrorism, and repealing Decision (CFSP) 2023/1514, OJ L, 2024/332, 16.1.2024, <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2024/332/oj/eng>.
- Dorđević, Marko, Milan Miljković. 2025. „Povezanost hibridnog ratovanja i savremenog terorizma.” *Politika nacionalne bezbednosti* 28 (1): 167–190. DOI: 10.5937/pnb28-57340.
- Dorić, Marija. 2021. *Ekstremizam i nova realnost: svet u doba koronavirusa*. Beograd: Institut za političke studije.
- Dorić, Marija, and Strahinja Obrenović. 2024. „Strani teroristički borci kao potencijalni bezbednosni problem Republike Srbije.” *Srpska politička misao* 87 (5): 9–26. DOI: 10.5937/spm87-52520.
- Federation of American Scientists [FAC]. 1992. “Patterns of Global Terrorism: 1992 The Year in Review.” *FAC*. Last accessed August 20, 2025. https://irp.fas.org/threat/terror_92/review.html.
- Fisk, Robert. 2014. “After the atrocities committed against Muslims in Bosnia, it is no wonder today’s jihadis have set out on the path to war in Syria.” *The Independent*. September 8, 2014. <https://www.independent.co.uk/voices/comment/after-the-atrocities-committed-against-muslims-in-bosnia-it-is-no-wonder-today-s-jihadis-have-set-out-on-the-path-to-war-in-syria-9717384.html>.
- Giambertoni, Marzia. 2025. “Hezbollah’s Networks in Latin America: Potential Implications for U.S. Policy and Research.” *RAND*. March 31, 2025. <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PEA3585-1.html>.
- Hammel, Eric. 1985. *The Root: The Marines in Beirut: August 1982 – February 1984*. San Diego: Harcourt Brace Jovanovich.
- Hezbollah. 1985. *The Hizballah Program: An Open Letter to the Downtrodden in Lebanon and the World*. Beirut: Hezbollah.
- Hezbollah. 2009. *The New Hezbollah Manifesto*. Beirut: Hezbollah.
- Jaber, Hala. 1997. *Hezbollah: Born with a Vengeance*. New York: Columbia University Press.
- Jones, Seth, Jared Thompson, Danielle Ngo, Brian McSorley, and Joseph Jr. Bermudez [Jones *et al.*]. 2021. “The Iranian and Houthis War against Saudi Arabia.” *Washington: Center for Strategic and International Studies*. December 21, 2021. <https://www.csis.org/analysis/iranian-and-houthi-war-against-saudi-arabia>.
- Karam, Joyce. 2018. “Iran pays Hezbollah \$700 million a year, US official says.” *The National*. June 6, 2018. <https://www.thenationalnews>.

- com/world/the-americas/iran-pays-hezbollah-700-million-a-year-us-official-says-1.737347.
- Kiameh, Kate. 2023. "The Social Services of Hezbollah." *Inter-Text* (4): 85–91.
- Kifner, John. 1984. "23 killed, including 2 Americans, in a terrorist car bomb attack on the U.S. Embassy in Beirut; the blast also killed the driver." *The New York Times*. September 21, 1984. <https://www.nytimes.com/1984/09/21/world/23-die-including-2-americans-terrorist-car-bomb-attack-us-embassy-beirut-blast.html?pagewanted=all>.
- Labaki, Boutros. 2006. "The Role of Transnational Communities in Fostering Development in Countries of Origin." *United Nations*. May 12, 2006. https://www.un.org/en/development/desa/population/events/pdf/expert/11/Paper13_Labaki.pdf.
- Levitt, Matthew. 2021. "Hezbollah's Regional Activities in Support of Iran's Proxy Networks." *Middle East Institute*. Last accessed August 20, 2025. https://www.mei.edu/sites/default/files/2021-07/Hezbollah%E2%80%99s%20Regional%20Activities%20in%20Support%20of%20Iran%E2%80%99s%20Proxy%20Networks_0.pdf.
- Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center [MAITIC]. 2019. "Hezbollah's Foundation for the Wounded: purpose, modus operandi and funding methods." *The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center*. Last accessed August 20, 2025. <https://www.terrorism-info.org.il/en/hezbollahs-foundation-wounded-purpose-modus-operandi-funding-methods/>.
- Minor, Allison. 2024. "The danger of calling the Houthis an Iranian proxy." *The Brookings Institution*. <https://www.brookings.edu/articles/the-danger-of-calling-the-houthis-an-iranian-proxy/>.
- Morris, Loveday. 2013. "In Syria, Hezbollah forces appear ready to attack rebels in the city of Aleppo." *Washington Post*. June 2, 2013. https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/hezbollah-boosting-assads-forces-in-northern-syria/2013/06/02/3bb59c7e-cb9e-11e2-8f6b-67f40e176f03_story.html.
- Mucci, Alberto. 2014. "Hezbollah Profits From Hash as Syria Goes to Pot." *The Daily Beast*. July 9, 2014. <https://www.thedailybeast.com/hezbollah-profits-from-hash-as-syria-goes-to-pot>.
- Newby, Vanessa. 2024. "Israel has invaded Lebanon six times in the past 50 years – a timeline of events." *The Conversation*. <https://>

- theconversation.com/israel-has-invaded-lebanon-six-times-in-the-past-50-years-a-timeline-of-events-240157.
- Norton, Augustus Richard. 2007. *Hezbollah: a short history*. Princeton: Princeton University Press.
- Ochsenwald, William, and Paul Kingston. 2025. "Lebanese Civil War." *Encyclopædia Britannica*. September 10, 2025. <https://www.britannica.com/event/Lebanese-Civil-War>.
- Paunović, Aleksa. 2024. „Iranski začín u bosanskom loncu: Šta je Hezbolah radio u BiH za vreme rata?" *RT Balkan*. <https://lat.rt.rs/srbija-i-balkan/103031-hezbollah-iran-rat-u-bosni-i-hercegovini-bih-republika-srpska-islam/>.
- Rabinovich, Itamar. 1999. *The War for Lebanon: 1970–1985*. Ithaca: Cornell University Press.
- Rabinovich, Itamar, and Jehuda Reinharz. 2007. *Israel in the Middle East: Documents and Readings on Society, Politics, and Foreign Relations, Pre-1948 to the Present*. Waltham: Brandeis University.
- Ranstorp, Magnus. 1997. *Hizb 'allah in Lebanon: The Politics of the Western Hostage Crisis*. London: Palgrave Macmillan.
- Ranstorp, Magnus. 2007. "The strategy and tactics of Hezbollah's current 'Lebanonization process'." *Mediterranean Politics* 3 (1): 103–134.
- Reuters. 2015. "Russia says Hezbollah not a terrorist group: Ifax." *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/world/russia-says-hezbollah-not-a-terrorist-group-ifax-idUSKCN0T4124/>.
- Rignault, Daniel, and Michel Deligny. 1989. "The 1986 Terrorist Bombing Experience in Paris." *Annals of Surgery* 209 (3): 368–373.
- Shlaim, Avi. 2000. *The Iron Wall: Israel and the Arab World*. London: Penguin books.
- Simeunović, Dragan. 2009. *Terorizam*. Beograd: Pravni fakultet.
- Stefanović, Dina, and Goran Grubić. 2015. „Etnički sukobi u Libanu." *Vojno delo* (5): 7–18.
- The Times of Israel. 2024. "Hezbollah said to estimate up to 4,000 fighters killed in the war it initiated." *Reuters*. November 28, 2024. <https://www.timesofisrael.com/hezbollah-said-to-estimate-up-to-4000-fighters-may-have-been-killed-in-war/>.
- US Department of State. 1997. "Foreign Terrorist Organizations." *US Department of State*. <https://www.state.gov/foreign-terrorist-organizations/>.

- Volo, James. 2010. *A history of war resistance in America*. Santa Barbara: Greenwood.
- Vukoičić, Jelena. 2017. „Republika Srpska i Srbija pred izazovima islamizma i terorizma.” *Politika nacionalne bezbednosti* (1): 129–143. DOI: 10.22182/pnb.12017.6.
- Wright, Robin. 2001. *Sacred Rage: The Wrath of Militant Islam*. New York: Simon and Schuster.

Boris Bursać*

Institute for Serbian Culture, Priština-Leposavić, Republic of Serbia

Predrag Terzić**

Institute for Political Studies, Belgrade, Republic of Serbia

THE IDEOLOGY, ROLE AND ACTIVITIES OF HEZBOLLAH IN THE CONTEXT OF MIDDLE EASTERN CONFLICTS AND INTERNATIONAL SECURITY***

Resume

This paper provides an in-depth examination of Hezbollah, tracing its origins, evolution, ideological foundations, organizational structure, and operational strategies, while also assessing its multifaceted impact on both regional and international arenas. Grounded in a rigorous definition of terrorism and the defining traits of modern terrorist organizations, the study underscores Hezbollah's significance as a paradigmatic hybrid actor simultaneously functioning as a political party, social movement, terrorist entity, and paramilitary force. In this capacity, Hezbollah occupies a pivotal position within the complex geopolitical landscape of the Middle East. The primary objective of this research is to systematically examine the key factors that contributed to the formation of Hezbollah, the dynamics of its internal organization and structure, and the ideological foundations that shape its strategic objectives, as well as the multidimensional aspects of its activities. The analysis encompasses a detailed overview of Hezbollah's military operations, political participation, social and humanitarian initiatives, funding mechanisms, and the evolving global perceptions surrounding the organization. Special attention is given to Hezbollah's role in Middle Eastern conflicts, such as the 2006 Second Lebanon War and the Syrian civil war, along

* E-mail address: boris.bursac89@gmail.com; ORCID: 0009-0002-0654-5186.

** E-mail address: predrag.terzic@yahoo.com; ORCID: 0000-0003-3896-6217.

*** The paper was written as part of the scientific research work of a scientific research organization under the Contract concluded with the Ministry of Science, Technological Development and Innovation of the Republic of Serbia, No. 451-03-136/2025-03, dated January 27, 2025.

with its international operations. The research methodology is based on the analysis of secondary sources, including relevant academic literature, reports from international organizations, media archives, and available primary documents issued by Hezbollah. A comparative and historical approach has been applied to contextualize Hezbollah's development within the broader political and social landscape of Lebanon, particularly in light of the civil war, the 1982 Israeli invasion, and the influence of the 1979 Iranian Revolution. This multifaceted analysis contributes to a deeper understanding of the Hezbollah phenomenon and its implications for regional and international security, offering a foundation for further inquiry into the complex relationships between state and non-state actors in the Middle East.

Keywords: Hezbollah, Middle East, Lebanon, terrorism.

* Овај рад је примљен 10. августа 2025. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 15. октобра 2025. године.

Boris Bursać*

The Institute for Serbian Culture, Priština-Leposavić, Republic of Serbia

Predrag Terzić**

Institute for Political Studies, Belgrade, Republic of Serbia

THE IDEOLOGY, ROLE AND ACTIVITIES OF HEZBOLLAH IN THE CONTEXT OF MIDDLE EASTERN CONFLICTS AND INTERNATIONAL SECURITY***

Abstract

This paper offers an in-depth examination of Hezbollah, tracing its origins, evolution, ideological foundations, organisational architecture, and operational strategies. It also evaluates its multifaceted impact on regional and international arenas. Grounded in a rigorous definition of terrorism and the defining traits of modern terrorist organisations, the study underscores Hezbollah's significance as a paradigmatic hybrid actor simultaneously functioning as a political party, social movement, terrorist entity, and paramilitary force. In this capacity, Hezbollah occupies a pivotal position within the complex geopolitical landscape of the Middle East. The primary objective of this research is to systematically examine the key factors that contributed to the

* E-mail address: boris.bursac89@gmail.com; ORCID: 0009-0002-0654-5186.

** E-mail address: predrag.terzic@yahoo.com; ORCID: 0000-0003-3896-6217.

*** The paper was written as part of the scientific research work of a scientific research organization under the Contract concluded with the Ministry of Science, Technological Development and Innovation of the Republic of Serbia, No. 451-03-136/2025-03, dated January 27, 2025. 101.

formation of Hezbollah, the dynamics of its internal organisation and structure, the ideological foundations that shape its strategic objectives, and the multidimensional aspects of its activities. The analysis encompasses a detailed overview of Hezbollah's military operations, political participation, social and humanitarian initiatives, funding mechanisms, and the evolving global perceptions surrounding the organisation. Special attention is given to Hezbollah's role in Middle Eastern conflicts, such as the 2006 Second Lebanon War and the Syrian civil war, along with its international operations. The research methodology is based on analysing secondary sources, including relevant academic literature, reports from international organisations, media archives, and available primary documents issued by Hezbollah. A comparative and historical approach has been applied to contextualise Hezbollah's development within the broader political and social landscape of Lebanon, particularly in light of the civil war, the 1982 Israeli invasion, and the influence of the 1979 Iranian Revolution. This multifaceted analysis contributes to a deeper understanding of the Hezbollah phenomenon and its regional and international security implications. It offers a foundation for further inquiry into the Middle East's complex relationships between state and non-state actors.

Keywords: Hezbollah, Middle East, Lebanon, terrorism.

INTRODUCTION

This paper aims to provide a scholarly analysis of Hezbollah, an organisation whose multifaceted nature, significant influence in the Middle East, and its role in international relations make it a subject of considerable academic interest. Before delving into a detailed examination of Hezbollah's role and activities, it is essential to precisely define the key concepts that will be used throughout the analysis. Considering that terrorism is a complex and controversial phenomenon that affects numerous aspects of modern society, its scope extends across international, regional, and domestic levels, encompassing various forms of organised violence, whether in the form of individual acts or collective actions (Bursać and Tančić 2024, 112).

Terrorism is widely regarded as the most extreme manifestation of extremism. Based on its ideological orientation and strategic objectives, extremism can be categorised into several forms: ideological (far-left and far-right), ethno-separatist, and religious (Đorić 2021, 60). Within the scope of this study, terrorism is conceptualised as a multidimensional political phenomenon – a complex form of organised, individual, and, less frequently, institutionalised political violence. It is characterized by the use of brutal physical force and psychological intimidation as methods of political struggle, typically employed during periods of political and economic crisis, and less frequently in conditions of stability. Such acts aim to achieve far-reaching goals through disproportionate means incompatible with the prevailing sociopolitical context (Simeunović 2009, 78). Terrorist organisations often exhibit a distinct hierarchical or network-based structure, operate with a high degree of secrecy, and rely primarily on violence as a tool for achieving their objectives. Their motivations are frequently rooted in ideological or religious beliefs, which are used to legitimise their actions. Readiness for every form of political violence, and therefore for terrorism, implies that its potential perpetrators exist in an environment contaminated by an extremist ideology, and are susceptible to radicalization up to the level of willingness to apply violent acts (Đorđević i Miljković 2025, 181).

The selection of Hezbollah as the subject of this research stems from its social and academic relevance. This multifaceted organisation functions not only as a terrorist group but also as a significant political and societal actor within Lebanon. Socially, Hezbollah operates as a popular movement with broad public support, while militarily it acts as a paramilitary force engaged in regional conflicts. Its hybrid character, marked by the integration of military, political, and social roles, makes Hezbollah a unique case study within the fields of political science, international relations, and security studies. Moreover, it offers valuable insights into the geopolitical dynamics of the Middle East and the broader challenges to global security.

This research aims to examine the origins and development of Hezbollah through a multidisciplinary lens, focusing on the historical circumstances, political dynamics, and ideological influences that have shaped the organisation. The study provides an in-depth analysis of Hezbollah's internal structure, examining its military, political, and social branches, as well as its financing mechanisms. Special emphasis

is placed on the ideological foundations of the movement, which are deeply rooted in Shia religious tradition. Furthermore, the research aims to explore Hezbollah's modes of engagement, ranging from military operations and political participation to its societal influence within Lebanon, and to evaluate its role and perception within the regional and international arenas.

The methodology of this research is primarily based on the analysis of secondary sources, including relevant academic literature, reports from international organisations, analytical studies, media archives, and available primary documents. A historical and comparative approach will be employed to place the development of Hezbollah within a broader political, security, and social context of contemporary Lebanon. Particular emphasis will be placed on analysing key historical events that have shaped the emergence and evolution of the movement, such as the Lebanese Civil War (1975–1990), the Israeli invasion of Lebanon in 1982, and the Islamic Revolution in Iran in 1979. This study aims to provide a comprehensive understanding of Hezbollah's structure, ideology, and role within regional and global contexts through a critical analysis of primary sources and an interdisciplinary framework.

HISTORICAL CONTEXT

Understanding the emergence and development of Hezbollah necessitates a detailed analysis of the turbulent political landscape in Lebanon that preceded its formation, as well as an appreciation of the far-reaching implications of the Iranian Revolution. These factors created the conditions necessary for the rise of a new Shia organisation.

Throughout the 20th century, Lebanon was characterised by a fragile confessional balance. Its political system, based on the National Pact of 1943, envisaged the distribution of power among the main religious communities Maronite Christians,⁴ Sunni Muslims

⁴ The Maronite Church is an Eastern Catholic Church in full communion with Rome, tracing its origins to the 4th century Syrian hermit Saint Maron. Maronites constitute the most prominent Christian community in Lebanon and, according to the 1943 National Pact, traditionally provide the country's president, thereby playing a pivotal role in Lebanon's political life. While their primary concentration is in Lebanon, the Maronites also have a substantial diaspora spread across the globe.

and Shia Muslims – according to demographic proportions established by the 1932 census (Stefanović and Grubić 2015, 8). However, over time, the confessional power-sharing system in Lebanon became unsustainable, primarily due to shifting demographic trends. Notably, the Shia community, historically marginalised and economically disadvantaged, experienced significant demographic growth, concentrating mainly in Southern Lebanon, the Bekaa Valley, and the suburbs of Beirut, such as Dahieh.

According to Central Intelligence Agency (CIA) estimates from 2025, Muslims constitute the majority of Lebanon's population at 67.8%, with Sunnis accounting for 31.9% and Shias 31.2%, alongside smaller groups such as Alawites and Ismailis. Christians comprise 32.4% of the population, predominantly Maronite Christians, while the Druze represent approximately 4.5% (Central Intelligence Agency [CIA] 2025). These figures highlight a significant demographic shift compared to the last official census, conducted in 1932, which served as the basis for the National Pact. At that time, Christians formed the majority, comprising around 53% of Lebanon's population. This evolution has resulted in a substantial mismatch between the historical foundations of Lebanon's political power-sharing system and its contemporary demographic realities. This internal imbalance, combined with growing socio-economic inequalities and regional interventions by Syria, Israel, and the Palestine Liberation Organisation, escalated into the Lebanese Civil War, which lasted from 1975 to 1990. The conflict was a complex, multilayered struggle involving various religious, political, and paramilitary factions, wherein internal issues were deeply intertwined with external influences.

Despite its significant numerical presence, the Shia community was initially relatively unorganised. Movements such as *Afwaj al-Muqawamah al-Lubnaniyyah* – AMAL,⁵ led by the charismatic Imam Musa Sadr,⁶ sought to articulate Shia demands for equality and development. However, the mysterious disappearance of Musa

⁵ AMAL is an acronym for the Arabic name *Afwaj al-Muqawamah al-Lubnaniyyah*, which translates as the Lebanese Resistance Detachments. AMAL is a political party and militia that, at its peak, had around 14,000 fighters.

⁶ Musa Sadr al-Din al-Sadr (1928–1978) was a prominent Lebanese-Iranian Shia cleric, politician, and revolutionary who played a significant role in the founding and revitalization of numerous Lebanese Shia institutions.

Sadr (*Musa al-Sadr*) in 1978⁷ created a leadership vacuum that, despite AMAL's efforts, hindered its ability to fully protect the Shia population and consolidate their position during the war. The Syrian military intervention in June 1976 further complicated the conflict. In a notably paradoxical geopolitical move, Syria initially supported Christian factions against Palestinian forces.⁸ Nevertheless, driven by its interest in maintaining regional dominance, Syria later shifted its alliances, supporting Palestinian factions and effectively establishing political and military control over Lebanon—a presence that lasted until the withdrawal of Syrian troops in April 2005 (Ochsenwald and Kingston 2025).

A critical turning point that significantly reshaped Lebanon's security and political environment, primarily affecting the Shia community, was the 1982 Israeli invasion, referred to as Operation Peace for Galilee. The main goal of the invasion was to dismantle the Palestine Liberation Organisation (*Munazzamat at-Tahrir al-Filasṭīniyyah*) – PLO bases in southern Lebanon, which were used to launch attacks against Israel. Israeli forces quickly advanced to Beirut, leading to the city's siege and substantial destruction (Newby 2024; Shlaim Avi 2000, 384; Rabinovich 1999, 121). This occupation of southern Lebanon and parts of Beirut had a complex impact on the Shia population. Initially, some Shia groups greeted the Israeli arrival with a measure of relief, perceiving the PLO as a *de facto* occupying force that destabilised their regions. However, this sentiment was short-lived, as the Israeli occupation soon became a source of repression, violence, and oppression, fueling strong resistance. Thus, the Shia community in Lebanon—already deeply frustrated by political marginalisation and previous foreign interventions—felt abandoned and vulnerable.

⁷ On 25 August 1978, Musa Sadr, along with Sheikh Mohammad Yaqub and journalist Abbas Badreddine, traveled to Libya at the invitation of Muammar Gaddafi. After August 31, however, they disappeared without a trace.

⁸ After being expelled from Jordan (1970–1971), the PLO relocated its headquarters to Beirut. Under the Cairo Agreement of 1969, the PLO was granted control over Palestinian refugee camps in Lebanon established after the Arab-Israeli wars of 1948 and 1967 – as well as the right to launch military operations against Israel from Lebanese territory. The agreement also legalized the presence of weapons in the camps, effectively creating a “state within a state”.

THE IMPACT OF THE IRANIAN REVOLUTION ON THE SHIA MOVEMENT IN LEBANON

While Lebanon was engulfed in the chaos of civil war and foreign interventions, the Shia movement was further influenced by the 1979 Iranian Revolution. Under the leadership of Ayatollah Ruhollah Khomeini, Iran was transformed from a secular monarchy into an Islamic republic. This revolution exerted a profound ideological and practical impact on Shia communities worldwide, including those in Lebanon. Khomeini's vision of "Guardianship of the Islamic Jurist" (*Wilāyat al-Faqīh*),⁹ which advocated for the leading role of religious leaders in politics and society, inspired many Lebanese Shia clerics and activists. It offered them a model of resistance and self-determination in their long-standing marginalisation and leadership vacuum.

Iran provided not only an ideological framework but also concrete material and military support to the Shia in Lebanon. Shortly after the 1982 Israeli invasion, the Iranian Islamic Revolutionary Guard Corps – Pasdaran¹⁰ deployed approximately 800 members of its unit to Lebanon's Bekaa Valley, tasked with training and organising local Shia fighters (Levitt 2021, 5; Ranstorp 1997, 110–113). In this endeavour, Iran viewed Lebanon as a crucial arena for "exporting the revolution" and conducting a proxy war against Israel and the United States. Khomeini's rhetoric, which identified the United States as the primary enemy (symbolising global hegemony) and Israel as the regional adversary (symbolising oppression), along with a strong emphasis on resistance and the establishment of Islamic justice, resonated deeply among Lebanese Shiites. Thus, Iranian support, combining ideological leadership with operational assistance, served as a key catalyst in the emergence of an organisation like Hezbollah,

⁹ *Wilāyat al-Faqīh*, or "Guardianship of the Islamic Jurist", is a Shia Islamic doctrine developed by Ayatollah Ruhollah Khomeini, which establishes the supreme authority of a religious jurist (faqih) over all state and societal affairs. This concept forms the foundation of the theocratic governance of the Islamic Republic of Iran and serves as an ideological model for Shia movements throughout the region.

¹⁰ In Persian, *Sepāh-e Pāsdārān-e Engelāb-e Islāmi*, commonly abbreviated as the *Pasdaran*, represents the primary branch of Iran's armed forces, tasked with multiple roles and functions.

providing operational structure, training, and weaponry, and a clearly defined doctrine and purpose.

FORMATION OF HEZBOLLAH

In the context of a profound regional crisis marked by external aggression and the strengthening of Shia identity under Iranian influence, Hezbollah (*Hizbu 'llāh*) was formed.¹¹ The emergence of Hezbollah was not an isolated event but rather the result of the consolidation and unification of various smaller Shia militias and religious groups, such as (*Lebanese al-Da'wa, the Association of Muslim Ulama in Lebanon, and the Association of Muslim Students*) that were already active in Lebanon, especially following the Israeli invasion (Ranstorp 1997, 26). Among the key figures in Hezbollah's founding and early development were religious leaders educated in prestigious Iranian and Iraqi seminaries, such as those in Qom and Najaf, who were deeply imbued with Khomeini's revolutionary ideology. Prominent figures during this period included Sheikh Subhi al-Tufayli, the first Secretary-General of Hezbollah, and Sayyed Abbas al-Musawi, who succeeded al-Tufayli and played a significant role in uniting various Shia factions. Later, Sheikh Hassan Nasrallah, a disciple of al-Musawi, assumed leadership of Hezbollah. Although Ayatollah Mohammad Hussein Fadlallah denied direct involvement in the formal establishment of Hezbollah, his intellectual and religious influence was undeniably significant in shaping the attitudes of Lebanese Shiites and preparing the ground for the emergence and development of radical movements. While Khomeini established a broader revolutionary theological-political model that Hezbollah adopted as the foundation of its ideology, Fadlallah provided a specific theological and moral framework that legitimised Hezbollah's actions and ideology within the Lebanese context, shaping public opinion and offering spiritual guidance (Robin 2001, 97), albeit without direct organisational control over the group. Hezbollah's primary objectives were clearly defined: the expulsion of Israeli forces from Lebanon and the establishment of an Islamic regime modelled after Iran (Rabinovich and Reinhartz 2007, 427).

¹¹ Hezbollah, which translates from Arabic as the "Party of God", derived its name under the direct influence and inspiration of Ayatollah Khomeini.

Considering the complexities of Lebanon's social structure and regional dynamics, Hezbollah initially maintained a relatively flexible political program, with a primary focus on armed resistance. However, Hezbollah distinguished itself from earlier Shia movements, such as AMAL, through its markedly radical anti-Western and anti-Israeli rhetoric. Their explicit goal of Israel's destruction and hostility toward the United States and France set them apart from more moderate factions (Hezbollah 1985, 5). A crucial distinction also lay in Hezbollah's direct dependence on Iran. This relationship with Tehran has been fundamental to shaping Hezbollah's identity, operational capabilities, and strategic autonomy within the Lebanese and broader regional contexts.

THE EARLY PERIOD OF ACTIVITY

Hezbollah's early phase of activity, spanning from the mid-1980s to the early 1990s, was characterised by a series of intense and violent operations primarily targeting Western – mainly American and Israeli – interests in Lebanon. These actions contributed to Hezbollah's reputation as one of the most formidable and lethal paramilitary organisations in the Middle East. During this period, the group was responsible for several of the era's most infamous terrorist attacks, including the bombings of Multinational Force barracks stationed in Lebanon as part of peacekeeping efforts during the Lebanese Civil War. These attacks alone resulted in the deaths of 307 individuals (Hammel 1985, 394).

In addition to its military actions, Hezbollah was also responsible for a series of hostage crises¹² and suicide attacks targeting Israeli forces. During this period of intensified armed resistance, the organisation simultaneously worked to expand its influence within Lebanese society. With substantial financial support from Iran,¹³ Hezbollah established a comprehensive network of social services in neglected Shiite regions, including hospitals, schools, and charitable institutions. This social infrastructure proved crucial

¹² The Lebanese hostage crisis, spanning from 1982 to 1992, involved the abduction of 104 foreign nationals, the majority of whom were Americans and Western Europeans.

¹³ According to Professor Dragan Simeunović, during Khomeini's era, Iranian support – supplemented by smaller donations from other Arab countries – reached up to 80 million dollars annually (Simeunović 2000, 198).

in garnering deep-rooted support and loyalty among the Shiite population. Although Hezbollah initially abstained from participating in Lebanon's parliamentary system, its military effectiveness against Israel, combined with its extensive provision of social services, helped solidify its role as an indispensable actor within the country's socio-political landscape.

Over time, Hezbollah developed into a multifaceted organisation with two core pillars. Its military wing concentrated on armed resistance against Israel and Western influence, while its socio-political wing focused on winning popular support through extensive social programs and the creation of a parallel governance structure. Fueled by regional instability and driven by Iran's revolutionary ideology, this dual strategy resulted in a distinctive entity that remains a powerful force shaping Lebanon's trajectory and the broader regional landscape.

IDEOLOGY AND OBJECTIVES OF HEZBOLLAH

The core of Hezbollah's ideology is rooted in radical Shi'a Islam, particularly shaped by the vision of Ayatollah Ruhollah Khomeini and the 1979 Islamic Revolution in Iran. One of the fundamental characteristics of Islam is that it is not only a religious system, but also a political and legal system. It should be noted that Islam, unlike some other religions, has a significant political role in countries with a Muslim majority, as well as in Muslim communities around the world (Vukoičić 2017, 131). Before Hezbollah's emergence, most Shi'a religious institutions in Lebanon were largely apolitical, focusing on religious rituals, theology, and education, while deliberately avoiding direct involvement in governance. However, Khomeini's doctrine of *Wilāyat al-Faqīh* (Guardianship of the Islamic Jurist) fundamentally altered this paradigm. It advocated that in the absence of the Twelfth Imam,¹⁴ the highest religious authority should assume direct political power and lead the Muslim community.

¹⁴ In Shiite theology, the Twelfth Imam, Muhammad al-Mahdi, is regarded as the last in the line of Prophet Muhammad's successors. He is believed to have entered a state of "occultation" (Ghaybah) in 869 CE. The term "absence of the Twelfth Imam" refers to his current hidden state, during which he does not appear publicly, preventing believers from direct communication or leadership through his physical presence.

The doctrine of *Wilāyat al-Faqīh* thus provided Hezbollah with ideological legitimacy not only for active political participation but also for armed struggle. Khomeini's influence on Hezbollah was twofold: on one hand, he offered a theological and political model through the concept of an Islamic state and revolutionary resistance against the United States, which represented a symbol of global hegemony, and Israel, a regional adversary. On the other hand, he established a direct hierarchical link through an oath of allegiance to the Iranian Supreme Leader initially to Khomeini himself, and later to Khamenei (Jaber 1997, 54–55). While Ayatollah Muhammad Hussein Fadlallah was an influential spiritual figure, his contributions were primarily manifested in the local theological discourse and in granting moral and religious legitimacy to the resistance within Lebanon's unique context. This enabled the adaptation and broader acceptance of Khomeini's ideas among the Lebanese masses while preserving autonomy from direct organisational control over Hezbollah.

ANTI-ISRAEL DISCOURSE AS A COMPONENT OF HEZBOLLAH'S IDEOLOGY

A central and clearly articulated objective of Hezbollah is the resistance against the Israeli occupation of Lebanese territory. This aim emerged directly as a response to Israel's 1982 invasion and the occupation of southern Lebanon, which enabled Hezbollah to position itself as the foremost resistance movement. This stance earned considerable support not only within the Shi'a community but also among wider segments of Lebanese society opposed to Israel's presence. Hezbollah's anti-Israel rhetoric goes beyond tactical considerations; it constitutes a fundamental ideological conviction that regards Israel as an occupying force and denies the legitimacy of the so-called "Zionist entity". The organisation maintains that its primary goal is the liberation of Lebanon and the eradication of Israel (Norton 2014).

This narrative enabled Hezbollah to successfully portray itself as the guardian of Lebanese sovereignty and national pride, significantly

This concept is fundamental to Shiite theology and carries significant implications for religious and political leadership within the community.

bolstering its support across diverse segments of Lebanese society. Israel's withdrawal from southern Lebanon in 2000, along with Hezbollah's role during the 2006 Lebanon War, further solidified its reputation among the Lebanese people as a powerful and effective regional actor capable of standing up to the Israeli military.

SOCIAL AND POLITICAL ASPECTS OF HEZBOLLAH'S ACTIVITIES

Alongside its military activities, Hezbollah has developed an extensive social network that forms the foundation of its popularity and legitimacy in Lebanon (Cammatt 2014, 20). Leveraging significant financial support from Iran, supplemented by funds from the Shiite diaspora, Hezbollah has effectively established a "state within a state" in Shiite regions, filling the institutional vacuum created by the long-standing neglect of the central Lebanese government. Hezbollah provides a wide range of essential social services, including healthcare (operating a network of hospitals and clinics offering affordable medical care), education (founding and managing schools and educational centers at all levels, often emphasizing Islamic values), social welfare (supporting people experiencing poverty, widows, orphans, and families of fallen fighters), financial assistance, scholarships, and infrastructure development (actively involved in the reconstruction and development of infrastructure in Shiite areas, including housing, roads, water supply, and electrical networks) (Ranstorp 1997, 106; Kiameh 2023, 85–91).

Through its social dimension, Hezbollah has cultivated deep loyalty and dependency among the population, extending beyond mere military support to build a robust foundation for its political influence. Hezbollah legitimised its political role by participating in the first parliamentary elections after the civil war in 1992, securing a continuous presence in the Lebanese parliament (Norton 2007, 98). Over the following decades, it consistently won parliamentary seats and gained ministerial portfolios, acquiring direct influence over national decision-making processes. In the formation of Lebanon's current government in February 2025, Hezbollah was allocated two ministerial positions: Rakan Nasreddin as Minister of Health, and Muhammad Haidar as Minister of Labour (Beerli 2025). This political role enables Hezbollah to impact policymaking at the national level,

protect the interests of the Shiite community, and advance its agenda from within the government. Hezbollah's ability to navigate Lebanon's complex confessional political system while maintaining its military strength ensures its long-term sustainability and significant influence domestically and across the broader regional landscape.

LONG-TERM GOALS OF HEZBOLLAH: REGIONAL INFLUENCE AND VISION

Hezbollah's long-term objectives go beyond the Lebanese context and are closely tied to a broader regional vision inspired by the Iranian Islamic Revolution. Hezbollah's doctrine has evolved from the radical "Open Letter" – the 1985 Manifesto (*An Open Letter: The Hizballah Program*) – to the more pragmatic "Political Document" (*The New Hezbollah Manifesto*) or *New Manifesto* of 2009. The original manifesto was distinctly revolutionary, advocating the expulsion of Western influence, the destruction of Israel, absolute loyalty to Iran's Supreme Leader, and the establishment of an Islamic state in Lebanon modelled after the Iranian system (Hezbollah 1985, 6).

However, the 2009 Manifesto reflects Hezbollah's significant adaptation and integration into the Lebanese political system. Explicit calls for the creation of an Islamic state in Lebanon were omitted, and the group expressed greater openness toward democratic processes and active participation in government. Its rhetoric became more universal, aiming to attract broader support, while still maintaining a strong anti-American and anti-Israeli discourse. Nevertheless, despite changes in tone and approach to domestic politics, the 2009 Manifesto preserved continuity in its core ideological principles, continuing to reject the existence of Israel and any form of peace settlement. It also retained a clear, though more subtly expressed, loyalty to Iran's Supreme Leader and the principle of Wilayat al-Faqih (Hezbollah 2009, 5–9).

ORGANIZATIONAL STRUCTURE AND FINANCING

Hezbollah is a complex hybrid organisation that effectively integrates substantial military capabilities, active political engagement, and an extensive social infrastructure. This multilayered structure grants it dominant influence within Lebanon and enables power projection on a broader regional scale. The organisation's funding model is characterised by a diversified network of sources, contributing to high operational autonomy and long-term institutional sustainability. At the head of Hezbollah is the Shura Council, which makes comprehensive strategic decisions. Although long-time Secretary-General Hassan Nasrallah was killed in an Israeli airstrike on Hezbollah's headquarters in Beirut in September 2024, he was soon succeeded by his former deputy, Naim Qassem.

Beneath the Consultative Council operate the Executive, Jihad, Judicial, Parliamentary, and Political Councils. The Executive Council, currently headed by Ali Damoush following the assassination of Hashem Safieddine, consists of nine units: 1) Information Unit; 2) Electronic Unit; 3) Social Unit; 4) Education Unit; 5) Islamic Health Unit; 6) Jihadi-Financial Unit; 7) Labour Unions Unit; 8) Foreign Relations Unit; and 9) Liaison and Coordination Unit (Beeri 2025). The Jihad Council is Hezbollah's highest military command body, equivalent to a general staff, responsible for all aspects of the organisation's military and security activities. As the new Secretary-General of Hezbollah, Naim Qassem chairs the Jihad Council. Other members include:

Mohammad Haydar – considered the *de facto* chief of staff of Hezbollah; Haytham Ali Tabatabai – commander of the elite Radwan Forces;¹⁵ Talal Hamiyah – commander of Unit 910 (External Security Organisation); Khudr Yousef Nader – commander of Unit 900

¹⁵ In addition to the Radwan Unit specifically trained for cross-border incursions and operations requiring precise execution several other units fall under the direct control of the Jihad Council: the Badr Unit, specialized in guerrilla warfare; the Aziz Unit, responsible for special operations outside Lebanon; the Haidar Unit, designated for rapid response; and the Al-Qaim Unit, tasked with logistics and support.

(Counterintelligence, Internal Security, and Counterterrorism Unit); Wafiq Safa – head of the Liaison and Coordination Unit.¹⁶

The Judicial Council, established as a Shia network of courts, is mandated to adjudicate and mediate disputes, applying Sharia law. Its jurisdiction covers the Shia population as well as internal conflicts or violations of Hezbollah's internal rules by its members. Mohammed Yazbek currently heads the council. The Parliamentary Council plays a key role in consolidating party discipline and enhancing the effectiveness of Hezbollah's elected representatives in the Lebanese legislative body. Its function is also to ensure the subordination of Hezbollah's elected officials to the Advisory Council. Mohammed Raad heads this body.

The Political Council is responsible for continuously monitoring and operationalising Hezbollah's political activities. Its key functions include drafting political programs and electoral platforms, organising election campaigns, and forging and maintaining coalitions. Ibrahim Amin al-Sayyed currently heads the council.

Hezbollah's funding operates through a complex, multi-tiered network that sustains its extensive military, political, and social infrastructure. The primary and most dependable source of financial support is Iran; U.S. officials estimate that Hezbollah received 700 million dollars from Iran in 2018 alone (Karam 2018). A significant share of resources also originates from the Shiite Lebanese diaspora, especially communities in West Africa, the United States, Paraguay, Argentina, and Brazil (Labaki 2006, 15–16). Moreover, Hezbollah finances its activities through various illicit enterprises.

These illegal activities encompass drug manufacturing and trafficking – primarily cocaine, with documented involvement in marijuana production and distribution (Mucci 2014) alongside arms smuggling, and trading in cigarettes and “blood” diamonds. Additionally, they engage in currency counterfeiting, including the production of “Supernotes”, complex money laundering through international networks, forgery of passports and other identification documents (Burman and Blanga 2025, 102–107), as well as the

¹⁶ It is important to note that Hezbollah, for security reasons, does not publicly disclose the names of all members of its councils, especially those of the Jihad Council.

exploitation of natural resources like Venezuelan gold (Giambertoni 2025, 3–6).

These illicit channels include the production and trafficking of drugs, most commonly cocaine. However, there is also evidence of marijuana production and trade (Mucci 2014), arms trafficking, as well as dealing in cigarettes and “blood” diamonds. Additionally, they engage in currency counterfeiting, such as “Supernote” bills, sophisticated money laundering through international networks, forgery of passports and other identification documents (Burman and Blanga 2025, 102–107), and exploitation of natural resources, including Venezuelan gold (Giambertoni 2025, 3–6).

We can conclude that the combination of diverse funding sources, primarily driven by Iranian support, has enabled Hezbollah to solidify its position as a hybrid actor with significant military, political, and social capabilities, establishing it as one of the most prominent non-state actors in the Middle East.

HEZBOLLAH OPERATIONS AND INTERNATIONAL RESPONSES: AN ANALYSIS OF DYNAMICS

Hezbollah’s operations span three primary domains. The first domain includes military actions on Lebanese territory, primarily directed against Israel. The second domain involves transnational military engagement, demonstrated through interventions and support in conflicts such as those in Bosnia and Herzegovina, Iraq, Syria, and Yemen. The third domain encompasses terrorist activities outside Lebanon, often characterised by the phenomenon of suicide terrorism. Regarding military operations within Lebanon, Hezbollah can be seen as a central actor in direct armed conflicts with Israel. The most notable of these is the 2006 Second Lebanon War, during which Hezbollah showcased significant military capabilities. Beyond this central conflict, Hezbollah continuously maintains low-intensity clashes along the border, including sporadic rocket attacks. The latest such attacks occurred in October 2023, when Hezbollah, along with allied groups, launched as many as 781 attacks against Israel in just eight days (Dhaybi and Hussein 2024). These actions form part of Hezbollah’s self-proclaimed role as a “resistance movement” against

Israeli control, which grants them legitimacy among specific segments of the Lebanese population.

Hezbollah's activities outside Lebanese territory often take place in a "grey zone", involving training, advising, and support, which complicates the precise documentation of all military interventions. Nevertheless, their significant military engagements can be identified. Hezbollah began its transnational military involvement during the war in Bosnia and Herzegovina (1992–1995), providing training and advice to the Army of the Republic of Bosnia and Herzegovina as part of broader Iranian support. Their members primarily acted as instructors and participated in small combat units.¹⁷ According to British journalist Robert Fisk, approximately 150 Hezbollah fighters, led by Fuad Shukr, took part in the conflict in Bosnia and Herzegovina (Fisk 2014). This was confirmed in a speech by former Hezbollah Secretary-General Hassan Nasrallah at Shukr's funeral in 2024 (Paunović 2024). Hezbollah's engagement intensified significantly from 2003 during the Iraq conflict, where Unit 3,800¹⁸ oversaw the training of Iraqi Shiite militias such as the Mahdi Army, the League of the Righteous (*Asa'ib Ahl al-Haq*), and Hezbollah Brigades (*Kata'ib Hezbollah*). Their role included acting as military advisors, instructors, and coordinators in guerrilla warfare tactics and the use of explosives.

In 2011, Hezbollah became involved in the Syrian civil war. By 2013, its role had evolved into a full-scale military engagement, marked by the deployment of thousands of fighters providing direct support to the Bashar al-Assad regime. This intervention was crucial for the regime's survival, with Hezbollah forces playing a decisive role in major offensives such as the battles of Al-Qusayr (Choucair 2013) and Aleppo, where Hezbollah committed around 2,000 fighters (Morris 2013), significantly contributing to the takeover of strategic territories.

¹⁷ Based on motivation criteria, Marija Djorić and Strahinja Obrenović divide foreign terrorist fighters in the Balkans into two main groups. The first consists of fighters recruited for ideological reasons, while the second includes mercenaries, popularly referred to as "dogs of war" (Đorić and Obrenović 2024, 13–14).

¹⁸ Unit 3800 is a specialized Hezbollah unit established in 2003 at Iran's request. Its primary mission is to support Shia militant groups in Iraq and Yemen, making it a key instrument of Iran's proxy warfare strategy. The unit is led by the experienced fighter Khalil Youssef Harb.

Starting in 2014, Hezbollah began supporting the Houthis in Yemen by training their fighters, advising on military strategies, and, most importantly, assisting in the development and production of sophisticated weaponry such as ballistic missiles and drones. This transfer of knowledge and expertise has enabled the Houthi rebels to enhance their asymmetric warfare capabilities (Minor 2024; Jones *et al.* 2021, 1).

An essential domain of Hezbollah's activities is terrorism. Their terrorist actions are not isolated incidents but are deeply rooted in the organisation's ideology. Hezbollah has been linked to numerous terrorist attacks outside Lebanon, often targeting interests connected to Israel or the West. The ideological foundation of Hezbollah is firmly embedded in the concept of martyrdom, which justifies the use of suicide terrorism. Geopolitically, Hezbollah was the first to demonstrate the effectiveness of this tactic, especially during the 1980s in Lebanon, when suicide attacks influenced the withdrawal of foreign forces. A typical example of such terrorist acts is the 1984 attack on the U.S. Embassy, where a single suicide bombing killed 23 people and wounded 90 (Kifner 1984). This showed that a non-state actor could achieve significant strategic goals at minimal cost. Recruitment and motivation of members are based on the concept of "istishhad" (*istiṣhād*), which represents a passion for martyrdom. Within this paradigm, death in battle is not seen as a failure but as an honourable path that elevates the fighter to a martyr, or "shaheed" (*Shahīd*). This ideological concept plays a crucial role in mobilisation, promising fighters spiritual rewards, social prestige, and support for the families of fallen combatants.

Hezbollah's ideology divides the world into oppressors and the oppressed. The oppressors are viewed as unbelievers and apostates, while the downtrodden—those who follow the true faith—include Hezbollah members (Simeunović 209, 198–199). Hezbollah was one of the first groups to systematically use suicide attacks as an asymmetric tactic against militarily superior forces. The 1983 attacks on American and French barracks in Beirut demonstrated how this relatively low-cost strategy could deliver significant psychological and strategic effects, ultimately compelling the Multinational Forces to withdraw from Lebanon. These suicide missions established Hezbollah as a pioneer in this form of warfare and influenced other groups to adopt similar methods.

Many countries and organisations classify Hezbollah as a terrorist group due to its attacks on civilian targets outside conflict zones. The United States takes the most rigid stance, designating the entire organisation as a terrorist and imposing comprehensive sanctions (US Department of State 1997). The European Union adopts a more nuanced approach, labelling only Hezbollah's military wing as a terrorist entity, which allows it to maintain political relations with the Lebanese government (Council Decision (CFSP) 2024/332). In contrast, Russia (Reuters 2015) and China¹⁹ do not designate Hezbollah as a terrorist group, instead viewing it as a legitimate political and military ally. Arab countries remain divided on this issue.

Here is the list of Hezbollah's most notorious terrorist attacks:

1) December 3, 1982: Hijacking of Kuwait Airways Flight 221, resulting in the deaths of two individuals; 2) April 18, 1983. Suicide bombing of the U.S. embassy in Beirut, killing 63 and injuring around 120 people; 3) October 23, 1983. Bombing of the multinational forces' barracks in Beirut, causing 307 fatalities; 4) September 20, 1984. Suicide attack on the U.S. embassy in East Beirut, killing 23 and wounding 90 people; 5) 1985–1986. Series of bombings in Paris, resulting in 20 deaths and 255 injuries; 6) 1992. Suicide bombing of the Israeli embassy in Buenos Aires, killing 29 and injuring 242 individuals; 7) 1996. Bombing of the Khobar Towers in Saudi Arabia, which killed 19 and injured 498 people; 8) February 14, 2005. Assassination of Lebanese Prime Minister Rafik Hariri in Beirut; 21 others were killed and 220 were injured in the bombing; 9) July 18, 2012. Suicide bombing targeting a tourist bus carrying Israeli tourists in Burgas, killing six and injuring 32; 10) 2012. Assassination of Brigadier General Wissam al-Hassan, a leading Sunni figure in Lebanon and head of internal security forces, resulting in the deaths of al-Hassan and seven others, with approximately 80 injured (Central Intelligence Agency [CIA] 1985; Volo 2010; Hammel 1985; Kifner 1984; Rignault and Deligny 1989; Federation of American Scientists [FAC] 1992; Battles 2021; BBC 2014; BBC 2022; Chulov 2012).

¹⁹ Rather than a direct alliance, the relationship between Hezbollah and China is best described as a strategic alignment of interests. This connection is based on an indirect partnership primarily conducted through Iran, rather than through direct bilateral cooperation.

Before its latest conflict with Israel in 2023 and the subsequent invasion of Lebanon in 2024, Hezbollah had solidified its position as one of the most formidable non-state military forces. The group possessed a hybrid military capacity, blending conventional and asymmetric warfare capabilities. Its arsenal consisted of tens of thousands of missiles, including precision-guided weapons, drones, and advanced anti-tank and anti-ship systems. With a fighting force exceeding 100,000, Hezbollah's military strength was comparable to that of several nation-states (Al Jazeera 2024). However, following Israel's severe retaliation during the 2023 conflict and the invasion in 2024, Hezbollah endured substantial losses that significantly impacted its military and political influence. Estimates indicate that Hezbollah lost between 4,000 (The Times of Israel 2024) and 10,000 fighters (Clash Report 2025), marking the deadliest period in its history. Among the casualties were 14 high-ranking commanders, including Secretary-General Hassan Nasrallah, Executive Council Chairman Hashem Safieddine, and prominent leaders such as Fuad Shukr and Ibrahim Aqil. The organisation also severely damaged its military infrastructure, including bases, tunnels, weapons depots, and fortifications. Israeli strikes disrupted weapon supply lines through Syrian border crossings, with over 155,000 pieces of weaponry and equipment seized, including 12,000 explosive devices, drones, rockets, and anti-tank weapons (Bohbot 2024). Despite these setbacks, Hezbollah remains far from defeated. New leadership has been installed in key positions, and the organisation, still commanding tens of thousands of fighters, is actively rebuilding its capabilities and redefining its strategic approach in the evolving regional landscape.

CONCLUSION

In this article, we demonstrated that Hezbollah is a hybrid actor effectively combining elements of a political party, a social movement, and a paramilitary force, while simultaneously operating as a terrorist organization, as evidenced by the analysis of its terrorist activities. The organization's origins are closely intertwined with Lebanon's turbulent historical context, including the civil war, the Israeli invasion of 1982, and the far-reaching impact of the 1979 Iranian Revolution.

The paper also covers the analysis of Hezbollah's transformation following the 2024 conflict with Israel. During this period, the organization suffered its most severe losses in history, including the elimination of its long-time leader Hassan Nasrallah and much of its command structure, as well as the destruction of over 70% of its military infrastructure. This turn of events transformed Hezbollah from a "dominant regional power" into a "defeated force", shifting its primary focus from establishing regional influence to recovery and survival.

Looking ahead, Hezbollah faces unparalleled challenges. The new Secretary-General, Naim Qassem, must undertake the difficult task of consolidating authority and restoring the group's diminished capacities. Instead of conventional military engagement, the organization is expected to prioritize safeguarding its remaining resources and political influence. Similar to other embattled groups, Hezbollah might return to asymmetric tactics, making a resurgence of terrorist activities a possibility as a reaction to internal and external pressures. Its future will largely hinge on its adaptability and resilience in a transformed regional environment.

REFERENCES

- Al Jazeera. 2024. „Koji arsenal oružja posjeduje Hezbollah.” *Al Jazeera*. 20. jun 2024. <https://balkans.aljazeera.net/news/2024/6/20/koji-arsenal-oruzja-posjeduje-hezbollah>.
- Dhaybi, Jana, and Mohammed Hussein. 2024b. “Mapping Israel-Lebanon cross-border attacks.” *Al Jazeera*. April 15, 2024. <https://www.aljazeera.com/news/longform/2024/4/15/mapping-israel-lebanon-cross-border-attacks>.
- Battles, Michael. 2021. “25 Years Later: Remembering Khobar Towers bombing.” *National Guard*. June 25, 2021. <https://www.nationalguard.mil/News/Overseas-Operations/Article/2671211/25-years-later-remembering-khobar-towers-bombing/>.
- BBC. 2014. “Burgas attack: Bulgaria names anti-Israeli bomber.” *BBC*. July 18, 2014. <https://www.bbc.com/news/world-europe-28370527>.
- BBC. 2022. “Rafik Hariri killing: Hezbollah duo convicted of 2005 bombing on appeal.” *BBC*. March 10, 2022. <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-60691507>.
- Beeri, Tal. 2025a. “Ali Damoush – The New Head of Hezbollah's Executive Council.” *Alma Research and Education Center*.

- <https://israel-alma.org/ali-damoush-the-new-head-of-hezbollahs-executive-council/>.
- Beeri, Tal. 2025b. "The New Lebanese Government – Details and Implications." *Alma Research and Education Centar*. <https://israel-alma.org/the-new-lebanese-government-details-and-implications/>.
- Bohbot, Amir. 2024. "IDF reveals military achievements of Operation Northern Arrows after Lebanon ceasefire." *The Jerusalem Post*. November 29, 2024. <https://www.jpost.com/middle-east/article-831293>.
- Burman, Iftah, and Yehuda Blanga. 2025. "Lessons from the Syria-Hezbollah Criminal Syndicate: 1985–2005." *Middle East Policy* 32 (2): 98–119. DOI: 10.1111/mepo.12812.
- Bursać, Boris, and Dragan Tančić. 2024. „Terorizam Irske republikanske armije." *Baština* 64 (3): 107–134. DOI: 10.5937/bastina34-53684.
- Cammatt, Melani. 2014. *Compassionate Communalism – Welfare and Sectarianism in Lebanon*. Ithaca: Cornell University Press.
- Central Intelligence Agency [CIA]. 1985. "Kuwaiti Airlines Hijacking: A Retrospective." *CIA*. August 8, 1985. <https://www.cia.gov/readingroom/docs/CIA-RDP85T01058R000304670001-6.pdf>.
- Central Intelligence Agency [CIA]. 2025. "Explore All Countries: Lebanon. Langley: CIA The World Factbook." *CIA*. Last updated October 1, 2025. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/lebanon/#people-and-society>.
- Choucair, Chafic. 2013. "Hezbollah's Intervention in the Battle of al-Qusayr." *Al Jazeera*. May 15, 2013. <https://studies.aljazeera.net/en/reports/2013/05/201351583630252325.html>.
- Chulov, Martin. 2012. "Lebanon's great divide exposed by assassination of security chief." *The Guardian*. October 12, 2012. <https://www.theguardian.com/world/2012/oct/19/lebanon-divide-assassination-security-chief>.
- Clash Report. 2025. "Hezbollah has lost about 10,000 fighters since the beginning of the war against Israel." <https://x.com/clashreport/status/1940687251857641488>.
- Council Decision (CFSP) 2024/332 of 16 January 2024 updating the list of persons, groups and entities covered by Common Position 2001/931/CFSP on the application of specific measures to combat terrorism, and repealing Decision (CFSP) 2023/1514, OJ L, 2024/332, 16.1.2024, <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2024/332/oj/eng>.

- Dorđević, Marko, i Milan Miljković. 2025. „Povezanost hibridnog ratovanja i savremenog terorizma.” *Politika nacionalne bezbednosti* 28 (1): 167–190. DOI: 10.5937/pnb28-57340.
- Đorić, Marija. 2021. *Ekstremizam i nova realnost: svet u doba koronavirusa*. Beograd: Institut za političke studije.
- Đorić, Marija, and Strahinja Obrenović. 2024. „Strani teroristički borci kao potencijalni bezbednosni problem Republike Srbije.” *Srpska politička misao* 87 (5): 9–26. DOI: 10.5937/spm87-52520.
- Federation of American Scientists [FAC]. 1992. “Patterns of Global Terrorism: 1992 The Year in Review.” *FAC*. Last accessed August 20, 2025. https://irp.fas.org/threat/terror_92/review.html.
- Fisk, Robert. 2014. “After the atrocities committed against Muslims in Bosnia, it is no wonder today’s jihadis have set out on the path to war in Syria.” *The Independent*. September 8, 2014. <https://www.independent.co.uk/voices/comment/after-the-atrocities-committed-against-muslims-in-bosnia-it-is-no-wonder-today-s-jihadis-have-set-out-on-the-path-to-war-in-syria-9717384.html>.
- Giambertoni, Marzia. 2025. “Hezbollah’s Networks in Latin America: Potential Implications for U.S. Policy and Research.” *RAND*. March 31, 2025. <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PEA3585-1.html>.
- Hammel, Eric. 1985. *The Root: The Marines in Beirut: August 1982 – February 1984*. San Diego: Harcourt Brace Jovanovich.
- Hezbollah. 1985. *The Hizballah Program: An Open Letter to the Downtrodden in Lebanon and the World*. Beirut: Hezbollah.
- Hezbollah. 2009. *The New Hezbollah Manifesto*. Beirut: Hezbollah.
- Jaber, Hala. 1997. *Hezbollah: Born with a Vengeance*. New York: Columbia University Press.
- Jones, Seth, Jared Thompson, Danielle Ngo, Brian McSorley, and Joseph Jr. Bermudez [Jones *et al.*]. 2021. “The Iranian and Houthi War against Saudi Arabia.” *Washington: Center for Strategic and International Studies*. December 21, 2021. <https://www.csis.org/analysis/iranian-and-houthi-war-against-saudi-arabia>.
- Karam, Joyce. 2018. “Iran pays Hezbollah \$700 million a year, US official says.” *The National*. June 6, 2018. <https://www.thenationalnews.com/world/the-americas/iran-pays-hezbollah-700-million-a-year-us-official-says-1.737347>.
- Kiameh, Kate. 2023. “The Social Services of Hezbollah.” *Inter-Text* (4): 85–91.

- Kifner, John. 1984. "23 killed, including 2 Americans, in a terrorist car bomb attack on the U.S. Embassy in Beirut; the blast also killed the driver." *The New York Times*. September 21, 1984. <https://www.nytimes.com/1984/09/21/world/23-die-including-2-americans-terrorist-car-bomb-attack-us-embassy-beirut-blast.html?pagewanted=all>.
- Labaki, Boutros. 2006. "The Role of Transnational Communities in Fostering Development in Countries of Origin." *United Nations*. May 12, 2006. https://www.un.org/en/development/desa/population/events/pdf/expert/11/Paper13_Labaki.pdf.
- Levitt, Matthew. 2021. "Hezbollah's Regional Activities in Support of Iran's Proxy Networks." *Middle East Institute*. Last accessed August 20, 2025. https://www.mei.edu/sites/default/files/2021-07/Hezbollah%E2%80%99s%20Regional%20Activities%20in%20Support%20of%20Iran%E2%80%99s%20Proxy%20Networks_0.pdf.
- Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center [MAITIC]. 2019. "Hezbollah's Foundation for the Wounded: purpose, modus operandi and funding methods." *The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center*. Last accessed August 20, 2025. <https://www.terrorism-info.org.il/en/hezbollahs-foundation-wounded-purpose-modus-operandi-funding-methods/>.
- Minor, Allison. 2024. "The danger of calling the Houthis an Iranian proxy." *The Brookings Institution*. <https://www.brookings.edu/articles/the-danger-of-calling-the-houthis-an-iranian-proxy/>.
- Morris, Loveday. 2013. "In Syria, Hezbollah forces appear ready to attack rebels in city of Aleppo." *Washington Post*. June 2, 2013. https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/hezbollah-boosting-assads-forces-in-northern-syria/2013/06/02/3bb59c7e-cb9e-11e2-8f6b-67f40e176f03_story.html.
- Mucci, Alberto. 2014. "Hezbollah Profits From Hash as Syria Goes to Pot." *The Daily Beast*. July 9, 2014. <https://www.thedailybeast.com/hezbollah-profits-from-hash-as-syria-goes-to-pot>.
- Newby, Vanessa. 2024. "Israel has invaded Lebanon six times in the past 50 years – a timeline of events." *The Conversation*. <https://theconversation.com/israel-has-invaded-lebanon-six-times-in-the-past-50-years-a-timeline-of-events-240157>.
- Norton, Augustus Richard. 2007. *Hezbollah: a short history*. Princeton: Princeton University Press.

- Ochsenwald, William, and Paul Kingston. 2025. "Lebanese Civil War." *Encyclopedia Britannica*. September 10, 2025. <https://www.britannica.com/event/Lebanese-Civil-War>.
- Paunović, Aleksa. 2024. „Iranski začim u bosanskom loncu: Šta je Hezbolah radio u BiH za vreme rata?" *RT Balkan*. <https://lat.rt.rs/srbija-i-balkan/103031-hezbollah-iran-rat-u-bosni-i-hercegovini-bih-republika-srpska-islam/>.
- Rabinovich, Itamar. 1999. *The War for Lebanon: 1970–1985*. Ithaca: Cornell University Press.
- Rabinovich, Itamar, and Jehuda Reinharz. 2007. *Israel in the Middle East: Documents and Readings on Society, Politics, and Foreign Relations, Pre-1948 to the Present*. Waltham: Brandeis University.
- Ranstorp, Magnus. 1997. *Hizb'allah in Lebanon: The Politics of the Western Hostage Crisis*. London: Palgrave Macmillan.
- Ranstorp, Magnus. 2007. "The strategy and tactics of Hezbollah's current 'Lebanonization process'." *Mediterranean Politics* 3 (1): 103–134.
- Reuters. 2015. "Russia says Hezbollah not a terrorist group: Ifax." *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/world/russia-says-hezbollah-not-a-terrorist-group-ifax-idUSKCN0T4124/>.
- Rignault, Daniel, and Michel Deligny. 1989. "The 1986 Terrorist Bombing Experience in Paris." *Annals of Surgery* 209 (3): 368–373.
- Shlaim, Avi. 2000. *The Iron Wall: Israel and the Arab World*. London: Penguin books.
- Simeunović, Dragan. 2009. *Terorizam*. Beograd: Pravni fakultet.
- Stefanović, Dina, and Goran Grubić. 2015. „Etnički sukobi u Libanu." *Vojno delo* (5): 7–18.
- The Times of Israel. 2024. "Hezbollah said to estimate up to 4,000 fighters killed in the war it initiated." *Reuters*. November 28, 2024. <https://www.timesofisrael.com/hezbollah-said-to-estimate-up-to-4000-fighters-may-have-been-killed-in-war/>.
- US Department of State. 1997. "Foreign Terrorist Organizations." *US Department of State*. <https://www.state.gov/foreign-terrorist-organizations/>.
- Volo, James. 2010. *A history of war resistance in America*. Santa Barbara: Greenwood.
- Vukoičić, Jelena. 2017. „Republika Srpska i Srbija pred izazovima islamizma i terorizma." *Politika nacionalne bezbednosti* (1):129–143. DOI: 10.22182/pnb.12017.6.

Wright, Robin. 2001. *Sacred Rage: The Wrath of Militant Islam*. New York: Simon and Schuster.

Борис Бурсаћ*

*Институт за српску културу, Приштина-Лепосавић, Република
Србија*

Предраг Терзић**

Институт за политичке студије, Београд, Република Србија

ИДЕОЛОГИЈА, УЛОГА И ДЕЛОВАЊЕ ХЕЗБОЛАХА У КОНТЕКСТУ БЛИСКОИСТОЧНИХ СУКОБА И МЕЃУНАРОДНЕ БЕЗБЕДНОСТИ***

Сажетак

Овај рад пружа свеобухватну анализу Хезболаха, истражујући његову генезу, развој, идеолошке оквири, организациону структуру, оперативне методе и комплексни регионални и међународни утицај. Полазећи од прецизне дефиниције тероризма и карактеристика савремених терористичких организација, рад аргументује научну релевантност Хезболаха као хибридног актера који комбинује елементе политичке партије, социјалног покрета, терористичке групе и паравојне снаге, играјући централну улогу у геополитичким динамикама Блиског истока. Примарни циљ овог истраживања је систематско испитивање кључних фактора који су допринели формирању Хезболаха, анализу његове унутрашње организације и структуре, идеолошких постулата који дефинишу стратешке циљеве, као и мултидимензионалних аспеката његовог деловања. Истраживање обухвата детаљан преглед војних операција, политичке партиципације, социјално-хуманитарних активности и механизма финансирања Хезболаха, као и варирајуће глобалне перцепције. Посебна пажња посвећена је улози Хезболаха у блискоисточним сукобима, попут Другог либанског рата 2006. године и грађанског рата у Сирији. Методологија истраживања подразумева анализу

* Имејл адреса: boris.bursac89@gmail.com; ORCID: 0009-0002-0654-5186.

** Имејл адреса: predrag.terzic@yahoo.com; ORCID: 0000-0003-3896-6217.

*** Рад је написан у оквиру научноистраживачког рада НИО по Уговору склопљеним са Министарством науке, технолошког развоја и иновација РС број: 451-03-136/2025-03 од 27. 1. 2025. године.

секундарних извора, укључујући релевантну академску литературу, извештаје међународних организација, медијске архиве и доступне примарне документе. Примењен је компаративни и историјски приступ како би се разумео развој Хезболаха у контексту шире политичке и друштвене ситуације у Либану, нарочито у погледу грађанског рата и израелске инвазије 1982. године, као и утицаја Иранске револуције из 1979. године. Ова комплексна анализа доприноси дубљем разумевању феномена Хезболаха и његових импликација на регионалну и међународну безбедност, пружајући основу за даља истраживања сложених односа између државних и недржавних актера на Блиском истоку.

Кључне речи: Хезболах, Блиски исток, Либан, тероризам.

* This paper was received on August 10, 2025, and accepted for publication at the Editorial Board meeting on October 15, 2025.